

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotnik. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 20 stot; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot, oglasi denarnih zavodov *mm* po 20 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1.— Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 22.

Politični položaj v Jugoslaviji.

Razvoj vladne in parlamentarne krize. - Pogajanja med strankami.

Objavili smo včeraj poročila o zadnji seji narodnega predstavništva v Beogradu, kakor smo je pomenili iz italijanskih listov. Da si bodo mogli naši čitatelji napraviti vsaj kolikorotko jasno sliko o razvoju političnega položaja v Beogradu, mi objavimo danes izvorna, sicer nekoliko zakasnela, a vendar za izpopolnjevanje položaja potrebna poročila prihajajoča deloma s strani SLS, ki je v opoziciji, večinoma pa z jugoslovanske demokratske strani, one, ki je na vladi. Pripominjamo to izrecno, ker ne bi hoteli, da bi se ta ali ona barva poročil, ki vsekar čaka na strankarsko, pripisovala nam, ki v sedanjih razmerah hočemo in moramo ostati nad strankami, dočim pa za pravo sodbo treba čuti oba zvozna. Poročila pravijo:

BELGRAD, 30. avgusta. Se pred par dnevi ponovno demokratska vlada je avila svoja jedra in ne more sama naprej. Včeraj, 29. t. m., je poslala svojega parlamentarnega dr. Popovića, kjevojeje najhujšemu nasprotniku Stojanu Protiću ter ga prosila, naj se začne pogajati o sodelovanju radikalcev z Demokratsko zajednico. Protić je v sporazumu z opozicijo na to pristal. Danes dopoldne je pripeljal dr. Popović tudi Pribičevića k Protiću in začela so se pogajanja, ki jih je Protić stavlil v svojem demokratskem pismu. Zrtvovala je Pribičevića kot notranjega ministra, dr. Poljaka kot ministra za agrarno reformo, o Valučeviću in Alapoviću pa sploh ni več govora. Sedaj gre samo za to, ali se pardonira Ljuba Davidoviću, in katere stranke zasodejo najvažnejše ministrske sedeže. Jutri se nadaljujejo pogajanja. Ako se doseže sporazum in se sestavi koncentracijski kabinet, bo sedanja vlada podala ostavko in se takoj sestavi nova vlada. Ako pa se sestava ne posrebi, bo nova kriza večja od sedanje. Toda trenutno zmage ideja koncentracije, kakor jo je zastopal od vsega početka Jugoslovanski klub.

BELGRAD, 31. avgusta. Na podlagi včerajšnjega dogovora so se danes ob 9. uri dopoldne sestali zastopniki parlamentarnih strank na skupni pogovor. Prišli so za Demokratsko zajednico Ljuba Davidović, Drašković, Pribičević, Popović, Grišogino in Corović; za radikalno stranko Stojan Protić, za Jugoslovanski klub dr. Korošec, za Narodni klub dr. Laginja, za socialne demokrate Korač in Kristan, za radikalne disidente dr. Trifković, za nacionalce dr. Ribarac, za neodvisni klub Medaković. Vsak klub je naznanil svoje pogoje, pod katerimi bi stopil v koncentracijski kabinet. Zastopnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec je izjavil, da bi bil Jugoslovanski klub voljen vstopiti samo v tako vlado, v kateri bi bili zastopniki radikalni in demokratski. Kot predpogoji se vstop zahteva klub, da se spremeni vladni sistem na Hrvaškem, v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji, da se tam pokličejo v vlogo vse stranke, katerih zastopniki bi skupno sklepali o važnih pokrajinskih zadevah, s čimer bi bilo dana poročila za objektivno in nestrankarsko upravljanje pokrajlin. Glede agrarne reforme je dr. Korošec izjavil, da je njegov klub za radikalno izvedbo agrarne reforme, toda da je treba to vprašanje reševati resno in upoštevati vse potrebe in razmere kakor veljopostojnikov, tako posebno zemlje železnega ljudstva, in da je treba, da je izvajanje nepristransko, ne pa kakor dosedaj v korist kakih strank. Na sestanku se je ugotovilo, da je splošna situacija za koncentracijski kabinet ugodna in da naj se prične pogajanja z radikalno stranko. Sklenilo se je, da se najprej vrše pogajanja med demokratski in radikalno stranko. Jutri pridejo najbrž druge skupine do razgovora (To poročilo izhaja iz krogov SLS. — Prip. ured.)

BELGRAD, 1. Snodni enoglasni zaključek Demokratske zajednice, da v stvarnem postopku od agrarne reforme nikakor ne popusti, in ker so sli demokratski v obeh pogledih radikalce na roko kar najbolj močnejše, je napravil na radikalce največji vtis. Opazili so namreč, da se v strankarske spore na načelnem stališču ne morejo spuščati, ne da bi se najteže kompromitirali. Danes bi imeli demokratski objaviti radikalce od pol 10 svoj včerajšnji sklep, da odlašanja njihove včerajšnje zahteve. Toda sedaj so zopet radikalci, uvidevši svoj poraz, začeli popuščati in iznova govorniki o možnosti sporazuma. Demokratski so zopet pristali na nadaljevanje razgovorov, ob varovanju svojih načelnih stališč. Radikalci se niso več ločili nobenega stvarnega vprašanja, marveč samo osebnih, niso pa mogli izjaviti ničesar obveznega, ker je njihov vodja g. Protić zopet nekaj bolan, sami pa nič ne zmorejo.

Demokratski so konferenci s predstavniki takozvane opozicijskega bloka. Čim so prišla na vrsto načelna vprašanja države, se je pokazalo, da blok ni nikakor soliden stvor, marveč zelo labilne skupine negativnih elementov, ki so med seboj nekaj različni, da sploh ni misliti na trajno medsebojno politično delovanje.

V blokuve se ni danes prišlo do nobenih definitivnih zaključkov. Razločje so najprej predlagali, da se omogoči sprejeti dvanajstini (začasnega proračuna), narodni klub je izjavil, da sploh odide iz parlamenta, a Korošec klub je sklenil glasovati proti. Ko so se bila pred blokovo sejo vršila pogajanja med raznimi opozicijskimi in demokratski, je »Narodni klub« stavljal še precej zmerne in spremljive zahteve. Ko je končno vdel,

da so vse grupe različnega mnenja, je sklenil, da se ne udeležijo seje. Vse te izpremembe so se izvršile v 24 urah. »Opozicijski blok« je pokazal razpako, ki so sicer vedno obstojale, ki so se pa sedaj pokazale jasno kot dokaz, da ni mogoče delo med tako različnimi skupinami, ki jih je v glavnem združila le želja po gospodstvu radikalcev, Koroščeve skupine, Trifkovića, Ribarca, Medakovića itd. — Ko so končno demokratski uvideli, da pogajanja zavlačujejo resno in nad vse potrebno delo in da gre to zavlačevanje tako daleč, da uradniki 1. septembra že niso dobili plač, ker parlament še ni sprejel proračuna, so se končno odločili, da more to odlašanje prenehati in da se ima danes popoldne končno vdelati seja Narodnega predstavništva, ki bi naj sprejela proračun ali pa se izjavila proti njemu. Istočasno so pa demokratski ponovno izjavili, da vztrajajo pri vseh svojih načelnih točkah navedenih v vladni izjavi, in da so tudi še vedno pripravljene na sodelovanje s strankami, ki sprejemajo to izjavo kot načelo vladnega dela ter da so vsi del tega pripravljene na osebne žrtve, ki naj bodo delo omogočilo. Te osebne žrtve naj ne pomenijo barakarji in prid drugim, ki stavlja stranki interes nad državnega. Da omogočijo drugim strankam, da dokažejo svojo lojalnost in svojo dobro vojo vzdržati državo in glasovati za neobdane državne potrebe in da dekonstruirajo nadaljno svojo pripravljenost za pogajanja v zgoraj očitnem smislu (da od stvarnih principov ne puste), so izjavili demokratski, da sprejemajo proračunski provizorij ali (dvajsetino) samo za mesec dni, da se da tako vsem strankam čas pogajati se, ne da bi pri tem trpela država.

To stališče je tudi zmazalo. Danajšnja seja znači brezdvomno odločen in velik uspeh. Demokratske zajednice. »Opozicijski blok« ni nastopal več edinstveno. Radikalci in širši mase skupine: Koroščeva, Trifkovića, Medakovića in Ribarčeva, so se izjavile končno, da glasujejo proti proračunu, dočim je Narodni klub z ozirom na odločilo, toda v obeh vprašajih koncilijantno držanje demokratov sklenil, vzdržati se glasovanja, ker si neče s protiglasovanjem kvariti nadaljnih pogajanj. Ta velik taktični uspeh Demokratske zajednice se je nato takoj pokazal v dvojni. Pri glasovanju je dobila vladna 124 glasov, opozicija pa je 43. Dočim je še pred kratkim bila vladna izjava sprejeta z 8 glasovi večine, je vladna vočna znašala večkrat desetkrat toliko, namreč 81 glasov. S tem čestitvom je zagotovila za bližnje bodočnost Demokratska zajednica delo za državo in redno gospodarstvo. Pogajanja za prenosno kabineta se nadaljujejo. Zdi se, da bo končana do pridojnega torka in da pride do delne prenosne. V kabinet bi stopili vsi oni, ki soglašajo s stvarnim vladnim programom. (I. Pribičević je ponovno izjavil, da osebna vprašanja ne morejo za državo prenosne in da velja to tudi za njegov sedanj resort. S tem so demokratski ponovno dohvalili svojo najboljšo voljo pri izvrševanju svojih obljub in izjav.)

Na danajšnji seji se je večje opazilo z vseh strani vrlo disciplinirano držanje Demokratske zajednice in so člani ves ta čas ostali skupaj, dočim so mnogi člani drugih strank opotopovali domov. Jutri pa odpotuje večina članov parlamenta za nekaj dni v domovino, v Beogradu ostanjejo samo oni, ki se bodo udeleževali pogajanj med strankami.

Podrobnosti seje.

BELGRAD, 1. Na danajšnji seji je dr. Koroščeva skupina glasovala proti državnemu proračunu. Glasovala je s tem proti ljudstvu in njegovim potrebam. Na vprašanje nekoga poslanca, zakaj da pravzaprav glasujejo proti vladi, je odgovoril dr. Korošec: »Zato, ker nismo v vlad.«

Pred glasovanjem je govoril dalmatinski poslanec Tresić-Pavičić, ki ni član nobene stranke. Ta poslanec je pozivjal na delo in v ostrih besedah bilcal strankarsko postopanje samovoljnih politikov. Tudi je izjavil govornik, da on ni nikdar glasoval za proračun od Avstrije, da pa smatra za dolžnost vsakega poslanca, brez razlike strank, da glasujejo v narodni državi za potrebščino. Govor je bil sprejet z velikim obočevanjem in ploskanjem tako v zbornici, kakor tudi na galerijah.

Pri glasovanju so demokratski jasno in ostro izrekli svoj »da«, dočim so v krogih opozicije izrekli svoj »proti« prav malodušno in polglasno. Edino Trifković, Šola in Smodej so tvorili izjemo. Korošec je izprva omahoval, ali naj prestreži, ko je bilo imenovano njegovo ime. Šele na opovrnjevalce: »No, gospod Korošec, glasujte vendar.« se je polglasno odzval »proti«. Pri tem je izvenstrankarski poslanec Tresić ironično vzkliknil: »Živela Avstrija!«

Tako je opozicija doživela svoj drugi poraz, hujši od prvega. Demokratski morejo z zaupanjem gledati v bodočnost.

»Pravda« o dr. Korošcu.

Iz Beograda se poroča: Sotrudnik »Pravde« se je razgovarjal z dr. Korošcem in mu stavlil več vprašanj. Na vprašanje: »Glasovali ste proti sedanj vladi, toda niste pojedini, zakaj ste to storili. Prosim obvestila, kako naj tolačimo vaše postopanje.« je dr. Korošec odgovoril: »Mi nismo podali izjave zbornici, ker smo svoje mnenje izrekli krize opetovano izrazili in je to vsakemu znano. Na časnikaško vprašanje: »Kako mne-

gače ni moglo biti. Grem v svet; ali se povrnem, ali bo iz najine ženitve kedaj kaj, ne vem. Za sedaj ni mogoče govoriti o tem. Ne more, nikakor ne more biti. Pomiri se, v daj se usodi. Morda dobiš pozneje kak glas od mene. Ne povprašuj po meni. Z Bogom! — Tvoj Ferdinand.«

Ko je vdova takorekoč nezavestna strahovito tarnala, je stala kramarica pred njo z rokami na trebuhu in popolnoma hladnega obraza. Potem pa je dejala:

— No, no, kaj je, za pet ran božjih, kaka nesreča vas je vendar zadelo? Kaj je, za božjo voljo?

— Kaj je, kaj je? — je stakala Jaga, vno-

mer zmajujoč z glavo, — zapustil me je, sramotno zapustil... mene, ki sem mu žrtvovala vse, vse, ki sem dušo prodala zaradi njega, vrjel me je od sebe kot obran gozd! Moj Bog, moj Bog! Ali zakaj? Zakaj ravno sedaj, ko bi bila morala postati njegova žena, ko mi je govoril tako mило in ljubezljivo... zakaj... zakaj... — je kričala vdova kakor blazna in pritičkala, pesti na objokane oči.

(Dalje.)

Pogajanja med demokratski in radikalci.

BELGRAD, 2. Na včerajšnjih pogajanjih med demokratski in radikalci so demokratski popuščili do skrajne meje. Izjavili so, da so pripravljene odstopiti radikalce od mandatov v vladi, sami pa obdržati sedaj mandat, ostali mandati bi se razdelili drugim strankam. Na konkretni se razpravljali že tudi o razdelitvi posameznih portfeljev, posebno pa o mestu notranjega portfelja. Minister Pribičević je izjavil, da rad odstopi od svojega mesta, ako je njegova oseba še vedno zatekora sporazuma. Radikalci so zahtevali to mesto takoj zase, manjše opozicijske skupine so pa izjavile, da kandidirajo za notranjega ministra Danila Dimovića. — Druga preporna točka je bilo agrarno vprašanje. Protić in Medaković sta sjele koprel odločno odklanjala demokratski načrt kako naj se agrarna reforma izvede. Protić je izjavil, da stoji na absolutnem stališču privatne lastnine. Zemlja naj se do vasa bivšim prostovolcem in invalidom. Od veljopostev naj se razdele samo ona, ki so nekaj nastala na fevdalni podlagi. Demokratski na to niso mogli pristati, vsled česar so se pogajanja včeraj zjutraj razbila. Tekom dneva pa se je situacija nenadoma izpremenila. Radikalci so obnovili razgovore in izjavili, da so pripravljene popuščiti v agrarnem vprašanju, brez-pogojno pa zahtevali da se razvečavijo odredbe dosedanjega ministra dria. Poljaka in da minister sam odstopi. Njegov portfelj naj bi dobil potem dr. Drašković.

Dr. Trumbić še ne pride v Belgrad.

BELGRAD, 2. Redi aktualnih za našo državo izredno važnih vprašanj, ki so ravno v razpravi na mirovni konferenci, je minister zunanjih del dr. Trumbić odložil napovedano potovanje v Belgrad.

Prisravnost za italijanski vojni.

BELGRAD, 2. Italijanski vojni potanje stvari je izšlo običajni način, naj pričnejo s pripravami, deli za sestavo armije takih volinlihi listi.

Namesto poslanštve konzulat.

BELGRAD, 3. Vlada je sklenila, da opusti dosedajšnja diplomatska zastopništva na Španiskem, Portugalskem, Švedskem in Danskem ter ustanovi namesto njih konzulate. Konzulat boča lahko tudi podaniki dotičnih držav samih.

Deputacija Prekurmcev v Belgradu.

V petek 29. m. m. je dospela v Belgrad deputacija Prekurmcev, da izposuje pri ministru, da ostane civilna uprava Prekurmcev pri Slovincih. V sled nespoznanjenja je nastala v tem oziru nelagodnost. Deputacija se je oglašala najbrž v Demokratskem klubu, ki je vzel njeno pritožbo na znanje in naročil poslanca Kulovcu in prof. Voglarju, da predstavita deputacijo notranjemu ministru Svetozar Pribičeviću. Ta je deputacijo zelo prijazno sprejel in izjavil, da smatra tudi on kot samo ob sebi umljivo, da ostane v interesu državkega poslovanja vsled želje celega prebivalstva civilna uprava Prekurmja v slovenskih rokah. Prosil je deputacijo, naj mu izroči svoje želje tudi pismeno in obljubil, da se bodo želje Prekurmcev po možnosti v celem obsegu upoštevale.

Vojni minister general Hadžić v Ljubljani.

V ponedeljek je došel v Ljubljano na pregledovanje čet vojni minister general Hadžić v spremstvu večjega števila višjih častnikov. Na kolodvoru je ministra čakala častna stotinja z rodbo in častniškim zborom, generala Smiljančič in Maister in polkovnik Vukasović. Deželno vlado je zastopil dr. Žerjav z zastopniki posameznih oddelekov, mestno občino ljubljansko pa podžupan dr. Triller. Po pozdravi, med katerimi je vojni minister posebno prisrčno pozdravil generala Maistra, se je odpeljal minister na inspekcijo vojske. Popolne se je general Hadžić s spremstvom udeležil telovadbe ljubljanskega Sokola, kjer je občinstvo privedilo vojnemu ministru navdušene ovacije. Ljubljanski Sokol in vsi sodelujoči telovadci in telovadke ter naraščal so po kon-

čani telovadbi defilirali pred ministrom, ki se je izrazil zelo kaskavo o nastopu Sokola. Ministrov poset v Ljubljani je tuž v zvezi z vprašanjem vseučilišča. Gre namreč za to, da se pripravijo prostori za vseučilišče v domobranski vojašnici. Kolikor je znano, se bo to vprašanje rešilo ugodno.

Učiteljski svet za Koroško.

Na podlagi sklepa koroških okrajnih učiteljskih društev, se je dne 15. avgusta 1919 v Sinči vasi konstituiral iz odbornikov treh društev Učiteljski svet za Koroško, avtonome stanovski organ koroškega ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva. Za častnega načelnika je bil izvoljen tovariš Peter Močanec v Piiberku. Izvršujoč sklope teh društev, prevzame »Učiteljski svet« zastopstvo vseh onih stanovskih interesov, ki se tičejo osebne koroškega učiteljstva in vsesmu temu učiteljsku skupni. V smislu tega poverila je sklenil Učiteljski svet pri prvi seji dne 15. avgusta sledeče: I. Učiteljski svet se smatra kot edino pooblaščenega, da izvršuje učiteljsku pravno zalamec in faktično priznane pravice soodločevanja pri vseh uspehih šolskih oblasti, v kolikor se tičejo Koroške, ako niso te pravice izrecno pridržane učiteljsku posameznim okrajem. Posebej poudarja Učiteljski svet pravico do tega soodločevanja pri nameščenju učitelstva, okrajnih in višjih šolskih nadzornikov. II. Učiteljski svet je edino upravičen, nastopati v javnosti v imenu celokupnega koroškega učiteljstva in zastopati njegove interese napram vsem čimkilem javnega življenja v državi. — III. Pokrajinske in državne stanovske organizacije, ki jim pripada koroško učiteljstvo, so dolžne pri vseh zadevah, ki se posebej tičejo koroškega učiteljstva in šolstva, upoštevati sklepe Učiteljskega sveta. — IV. Ukrepov, ki se izvrše preko njega, ako posegajo v posebne interese koroškega učiteljstva, ne priznava. — V. Učiteljski svet smatra kot patrijotično dolžnost vsega koroškega učiteljstva, da vztraja v letošnjih počitniških na svojih mestih ter posveti vse svoje sile narodno-propagandnemu delu.

Odnosi med italijanskim poveljnikom in jugoslovanskimi oblastmi v Splitu.

SPLIT, 5. (»Gazzetta di Venezia«.) Predvčerajšnjim je italijanski poveljnik ladje »Puglia« prvič službeno obiskal predsednika jugoslovanske deželne vlade, ki mu je takoj vrnil obisk. O tem dogodku se veliko govornilačali se kot prvi korak k zbliznanju s strani italijanskih oblasti.

Položaj v Reki.

»Gazzetta di Venezia« brozjavljajo iz Trsta. 5: Po vseh, ki prihajajo sive iz Reke se je tam položaj zopet poslabšal vsled vedenja prebivalstva; prišlo je do odkritega upora proti sklepom preiskovalne komisije.

Govori se, da je ljudstvo včeraj napadlo vojašnico, v kateri se nahajajo angleški policijski oddelki, in da je prisililo vojak, da se pobejnili na ladje, ki so zasidrane v pristanišču.

Tržaško brodogrje še vedno v nevarnosti.

»Era Nuova« je dobila iz Pariza zanesljive vesti, da je tržaško brodogrje zopet v nevarnosti. Nekateri zavezniki da bi hoteli smatrati vse tržaško brodogrje kot sovražnikovo brodogrje in dati Italiji, kar ji gre kot vojna odškodnina od vsega sovražnega brodogrja, ki se mora porazdeliti med zaveznike.

Neki zaveznik da celo zahteva, naj dobi tudi Jugoslavija del tržaškega brodogrja; ta zaveznik da je celo postavil na ladje, ki jih je rekviriral za medzvezniško rabo, jugoslovansko zastavo. Na ladji »Habsburg« da je celo vpeljal pečate: »marine jugoslave«.

Prilike u Crnoj Gori.

CETINJE, 3. Presburo saopštava zvanično. U listu »Temps« od 24. avgusta o. g. pored mnogobrojnih ranje publikovanih neistinitih vesti o stanju na teritoriji Crne Gore publikovana je namnovja tendenčnozma izmišljotina crnogorskega korespondenta »Chicago Tribune« o širenju ustanka u Crnoj Gori, o mnogobrojnim bitkama, o poglbeli jednoga francuskega oficira i zahtevama partija u Crnoj Gori, da Srb evakuira. No sve to su tendenciozno izmišljene neistine, slične onima, koje sam već jednom demantovao depešom od 28. jula, a povodom ovih namovljenih neistina publikovanih u »Tempsu« izjavljujem I. da na teritoriji Crne Gore nema nikakvog crnogorskog korespondenta »Chicago Tribune« i ako je »Tempsu« stalo do istine, neka imenuje tu liknost. 2. Neistina je, da u Crnoj Gori postoji u općema kakav crnogorski ustanak protiv srpskih četa i da se širi, kao što je prema tome neistina da je pozimio i jedan francuski oficir. Možda takav ustanak žele prihvatiti »Temps«, koji svoj list na štetu njegova ugleda

IVAN BALOH:

Nekrolog.

Se nikdar nisem pisal nekrologa — živali. Danes ga pa pišem, ker zahteva to od mene čut ljubezni in hvalečnosti.

Pisal sem posmrtnice prijateljem in znanecem, predstojnikom in dobrotnikom, pisal sem — naročene in nenaročene posmrtnice spomine, da so se vpisali na les ali vklesali v mramor, ki jih je že davno dež izpral in — čas pozabil.

Danes pa pišem v slovo bitju, ki je imelo najblazje srce, ki je kedaj bilo za mene, ne od človeka, ampak od — živali.

Moja soba je bila pusta in prazna. Brez življenja, brez ljubezni in brez pesmi. Hotel sem si v svojo celico življenja, ljubezni in pesmi.

Čital sem v časopisu, da prodajajo pevce — ptice pevke za denar.

Naročil sem eno.

Nestrpn sem čakal, kdaj pride pevec, ki

neprestano pune neistinama o stanju na ovi teritoriji. Ali i porod ovih njihovih pripretna, agitacije, rovanja, snabdevanja in ubacivanja bandite va ovi teritoriji sa strane, ustanka nema. 3. Neistina je, da ma kakva partija u Crnoj Gori zahteva, da je Srbi evakuira. U Crnoj Gori živu osim neznanoga broja muslimana sami Srbi, koji su se vekovima borili za slobodu, srpsko ime i narodno ujedinjenje i koji su sami svojevolejno proklamovali i izvršili ujedinjenje sa Srbijom i kraljevstvom SHS. Činovnici Srbije, stanovnici Crne Gore i danes drže stvarno upravo zemlje u svojim rukama, jer na celoj teritoriji nema ni dvadeset civilnih činovnika iz Srbije. Ne samo da nekakva partija u Crnoj Gori ne zahteva, da je Srbi evakuira, već je naprotiv narod po svojoj vlastitoj imljalivji spremao preko 20.000 građana, stanovnika Crne Gore, da u potrebi oružjem u ruci odbije svaki pokušaj, ma od kuda i ma od koga došao, sa strane, protiv narodnoga ujedinjenja i narodne budućnosti. Ako »Temps« i njegovi prijatelji misle protivno, neka izvole pokušati, pa će se uveriti. Nezdoga je, da »Temps« tako često publikuje tako očevdine izmišljotine o stanju u ovoj teritoriji, kad je u mogućnosti, da se o stanju stvari tako obavesti preko samih Francuza, viših i nižih oficira i drugih uglednih ličnosti iz Francuske, koji su tako često dolazili i sadva neprestano prelaze preko ove teritorije. — Poveljnik kraljevstva SHS za Crnu Goru: Ivo Pavičević.

Mirovna konferenca.

Nemški odgovor na noto zaveznikih in pridruženih držav.

PARIZ, 6. (S.) Odgovor Nemčije na noto zaveznikih in pridruženih držav se je v uradu izročil danes zjutraj generalnemu tajništviu mirovne konferencie. Ker se nahaja Lersner sedaj v Berlinu, je podpisal noto Schmidt.

Nemški odgovor na ententno noto.

ZURIH, 5. Se prej, nego so nemški listi predvidevali, je nemška vlada odgovorila na ententno noto. Med drugim je pisano v odgovoru: »Nemška mirovna delegacija v Versaillesu je predložila dne 29. majnika zastopnikom zaveznih in pridruženih držav tekoro razprave o čl. 80. mirovnih pogojev noto, v kateri je izjavila, da Nemčija ni imela in ne bo imela namena, da izpremeni meje nemške Avstrije; izjavila je pa razun tega, da se ne more Nemčija obvezati na to, da se bo upirala bodisikakšni želji Nemške Avstrije za vzpostavitev teritorijalne skupnosti s celo nemško državo.

Zavezne in pridružene države so izjavile v svojem odgovoru od 10. junija, da jemljejo to nemško izjavo na znanje. Nemčija ni torej smatrala, da nasprotuje vključenje § 82, v čl. 81. v nemško ustavo določbam čl. 80. v mirovni pogodbi. To ne bo moglo ogroziti ne nemško-avstrijske avtonomije, ne bistvenih pogojev za izpremembo te avtonomije, ki jo je Nemčija priznala v mirovni pogodbi. Z ozirom na noto zaveznih in pridruženih držav od 2. septembra smatra Nemčija da ni v stanju, da bi vztrajala na svojem stališču, smatra pa da ni potrebna izprememba državne ustave.

Nemška vlada izjavlja, da bodo ostale določbe čl. 61. § 2. državne ustave brez veljave, in da ne bo moglo priti do kakke pripustive nemškoavstrijskih zastopnikov v državni zbor, dokler ne najde svet Zveze narodov po določbah čl. 80. mirovne pogodbe kakke izpremembe v nemškoavstrijskih ustavnih razmerah.

Ker grozijo zavezne in pridružene vlade v slučaju zavrnitve njihove zahteve za izvršitvijo zasedbe ter se pri tem sklicujejo na čl. 429. mirovne pogodbe, se mora naglasiti, da ni pogoba sploh nikakšna opora, če se tudi ne upošteva dejstvo, da je niso zavezne in pridružene vlade že odobrile in da vsled tega ne morejo, če se stvar pronaša z zakonitega stališča, utemeljevati svojih zahtev s to pogodbo. Čl. 429. predvideva v takih slučajih dalje trajanje, a ne lokalne raširitve zasedbe. Nemška vlada ne more torej videti v tem ukrepu druževna, nego samo nasilnost, ker je zelo žalostno.

Sestanek podkomisije za ureditvijo mirovne pogodbe z Nemčijo.

PARIZ, 6. (S.) Podkomisija odbora za ureditvijo mirovne pogodbe z Nemčijo se je sestala danes zjutraj pri ministru za zunanje zadeve.

Albanska nota.

VALONA, 6. (S.) Iz Argyrostrata poročajo: Prebivalstvo je imelo shod in je poslalo mirovni konferenci noto s podpismi mnogih uglednih oseb, v kateri prosi konferenco, naj da deželo zasesti po kaki veselili.

mi prinese v mojo celico življenje, ljubezen, pesem — in ž njimi mladost.

Prisel je po pošti, prišel iz daljnega severa. Ko sem prejel v roke mali zabojček, ni bilo prav nič življenja v njem. Zabojček je bil lahak in nobeden ne bi slutil, da biva življenje v njem. Z nekim strahom sem ga vzel v roke in odprl. — Komaj, da se je odprla zgornja deščica, je zletel ven lep, rumen kanarček, obsedel na oknu ter samozavestno zapel: Prost sem ozke ječe in dolgega potovanja. Svoboden sem.

Mislil sem, da je lačen in žejen. Pogledal sem v zabojček. Notri je imel polno zrnja, ki ga še ni pojedel, in malo škodlico z gobo, z vodo namočeno. Torej je bil popoln na dolgem potovanju z vsem preskrbljen. Žel je v svobode. Zato je ob uri prostosti pozabil na vse, ničesar ni več zahteval.

Tedaj je pa ravno vrglo solnce vse zlato in vsa svojo gorkoto, kar jo spomladi premore, na okno, kjer je sedel moj pevec — in zapel je v prvič tako lepo in pel tako dolgo, da sem dejal na glas: Ti boš moj pevec, ti si

PODLISTEK

Njegov oporoka. (39)

Av gust šenoa. — Prevedel M. C.—t.

— Da, davi, na naglem.

— Ni mogoče.

— Da, vam pravim, draga moja! Sročil mi je neki neznanec prinesel pismo. Stotnik je takoj poslal slugo na pošto, da mu kupi prostor za Dunaj, sam pa je odšel k polkovniku, kakor mi je pozneje povedal sluga. Ko se je vrnil, je plačal stanovanje, popravil svoje stvari, in davi na vse zgodaj je potkal na moja vrata ter mi izročil ključ in pismo za vas. Odpeljal se je potem s pošto.

— Pismo zame. Odpeljal se je s pošto? Moj Bog, moj Bog! Kaj je to? — se je prijela za glavo, naslonivši se na vrata stotnikove sobe, — saj meni ni nič... nič povedal!

— Ne vem, kaj je to! — je pokušajala kramarica, — toda čakajte, da vam dam njegovo pismo.

Kramarica je začela iskati po žepih, vzela ključ in povedla vdovo v svojo sobo.

Nestrpno je iztrgala Radičeva pismo kramarici iz roke, skočila k oknu in s tresočo se roko odtrgala pečat. Ko je prečitala prve vrstice, je prebledela, potem zardeva, se začela trestiti vedno bolj, a ko je prečitala pismo, se je udarila s pestjo po čelu in se, bridko jokajoč, zgrudila na stol. Pismo se je glasilo takole:

»Draga moja Jagical

Ker

Mirovna pogodba z Bolgarsko.

PARIZ, 5. Mirovna pogodba z Bolgarsko je bila dokončana danes. Pogodba se predloži bolgarski delegaciji v torek.

Danes je vrhovni svet končno odločil o dobrih besedilnih členih, ki se vključijo v pogodbo in s katerim se narejuje Bolgarski da se odpravi Tracija in da sprejme obliko, ki ji jo dajo poznejše zavezniški. Zavezniški se pa obvezujejo, da bodo zamčili Bolgarski svobodni trgovinski izhod v Dedeagatu; Bolgarska bo lahko rabila železnico, ki vodi tja. Ravnotako ji bo dovoljena tudi prosta plošba po Marici do morja. Določeno je bilo tudi, da se rešitev dobrugaške vprašanja prepusti Romunski in Bolgarski, da ga rešite med seboj. Zato pa dobi baje Romunska Besarabijo.

Ententa prekine odnose z Romunsko.

PARIZ, 6. V slučaju, da Romunska ne sprejme ententnega ultimata, bo ententa pretrgala odnose z njo. Balfour sestavlja besedilo ultimata, ki ga sir George Clark odnese v Bukarešto.

Po zadnjih vesteh iz Bukarešte je baje Bratianov kabinet sklenil, da ne podpiše mirovne pogodbe, temveč da rajši odstopi. Ta vest pa še ni potrjena.

Tittoni brani Romunsko.

PARIZ, 5. V nedeljo je Balfour predložil vrhovnemu svetu, da pošlje v Črno morje oddelek brodirja v svrhu pomorske demonstracije. Clemenceau se je bil pridružil temu predlogu, toda Tittoni se je upr. poniževanju romunskega naroda in je dosegel, da se je ta odločil opustiti. Včeraj se je zopet začelo razpravljati o ultimatu Romunski. Balfour je odstopil od predloga, da se pošlje na Romunsko admiral; Clemenceau je predložil, naj se pošlje tja civilna komitaja.

PARIZ, 5. (S.) Tittoni je dosegel na seji vrhovnega sveta, da se vključi v mednarodno komisijo za dedeagaško luko tudi italijanski delegat. Predlagal je razum teža, naj se opusti ukrepi proti Romunski, kakor ultimatum in pomorska demonstracija v Črnem morju. Tittonijev predlog je prodl.

Hooverjev odhod.

PARIZ, 6. (S.) Hoover se je vkrcal za London, odkoder odstopi v Zedinjene države. Hooverja je sprejel Clemenceau, ki je izrazil up, da ga bo kmalu zopet videl na skupnem delu za blagor Evrope in sveta.

Za finančno solidarnost med zavezniški.

PARIZ, 5. (S.) Poslanska zbornica. Nadajuje se razprava o mirovni pogodbi z Nemčijo. Boudouce naglašala nujnost udeležitve finančne solidarnosti med vsemi zavezniški za likvidacijo vojne.

Medzvezniški vrhovni svet odložil svoje seje na 8. t. m.

PARIZ, 6. (S.) Vrhovni svet je odložil svoje seje na 8. t. m. vsled ceremonij pri položitvi temeljnega kamna za spomenik v spomin izkrcanja francoskih čet v Franciji.

Iz Poljske

Nemški napadi v Zgornji Slezi.

CURIE, 6. (S.) Iz Varšave poročajo: V Zgornji Slezi se vrše hudi boji. Nemci se vedno napadajo obsejne straže. Letalci so bombardirali Strumien na poljskem ozemlju. Vstali so vrgli v zrak železniški most pri Turzicah in pretrgali brzojavne zveze. »Grenzschutz« je napadla Piotrowice v tešinski Slezi s topništvom in oklopnimi avtomobili. Boj je trajal tri ure. »Grenzschutz« je bila poginana v bog. Po celi Poljski se vrše protestna zborovanja proti nemškemu nasilju. Zahteva se priklopitev Zgornje Slezi k matrici domovini.

Boji proti boljševikom.

VARSAVA, 5. (S.) Poročilo poljskega vrhovnega štaba pravi: Litvinsko bojišče: Boljševiki bežijo iz severnega odseka beloruskega bojišča v smeri proti severozapadu. Naše predstraže razvijajo živahno delovanje na celi fronti. Velikono bojišče: Naša konjica je zasedla postajo Novoves ob reki Ugoru. Galislo bojišče: Mir.

Ukrajinske čete zasledujejo boljševike.

BASEL, 6. (S.) Iz Kameneca Podolskega poročajo, da so ukrajinske čete zasledovale boljševike po zavzetju Kijeva okoli 50 vrti proti severu. Tudi romunske čete so baje imele na svojem bojišču uspehe pri napadih na boljševike.

Iz Francije.

Položitve temeljnega kamna za spomenik na izkrcanje ameriških čet.

LE VERDON, 6. (S. Zakasnelo) Na rtu Grave je bil položen temeljni kamen za spomenik v spomin izkrcanja ameriških čet v Franciji. Ob tej priliki je držal predsednik Poincaré go-

vor, v katerem je izrazil hvalečnost Francije Ameriki za njeno pomoč.

Caillaux je bolan.

PARIZ, 5. (S.) Caillauxov bratranec je poslal glavnemu drž. pravniku pri kasacijskem sodišču prošnjo, da bi se dovolil Caillauxu vstop v bolnišnico, ker je njegovo zdravje zelo o-majano.

Quila obsojen na smrt.

PARIZ, 5. (S.) Quila, ki je naznanil Miss Caveel, je bil obsojen na smrt.

Allembly za Francijo.

LONDON, 6. (S.) »Times« piše v uvodnem članku, da odide Allembly v London, kjer bo deloval, da se poveri mandat nad Sirijo Franciji. V nekaterih krogih vlada mnenje, da predloži Allembly svojo demisijo, če se ne bo upoštevalo njegovo priporočilo.

Iz Amerike.

Wilsonovo propagandno potovanje.

PARIZ, 5. Wilson je začel svoje propagandno potovanje in prid odobritvi mirovne pogodbe z Nemčijo. Obrambo mirovne pogodbe pred senatom je poveril senatorju Hitchcochu. Wilson je izrazil v včerajšnjem govoru s Hitchcochom svoje prepričanje, da bo mirovna pogodba odobrena v taki obliki, da se ne bo morala zopet predložiti mirovni konferenci. Ravno zato je začel svoje potovanje, ker želi predložiti narodu vse nevarnosti, ki bi jih povzročilo vključenje kakih pridržkov v mirovno pogodbo. Zavezniški jih ne bi sprejeli, in Amerika bi se morala sama pogajati z Nemčijo.

Če bi bile Zedinjene države gospodarski in politični osamljene, bi se morale obožiti. Prisotnost zastopnika Zedinjenih držav v komisiji za odkodnino je nujno potrebna, je rekel Wilson, ker leta bo ščitil naše in svetovne interese. Zveza narodov brez Zedinjenih držav bi bila zavezništvo, a ne Zveza narodov. Če bi Zedinjene države iz nje izstopile, bi kmalu izbruhnila nova vojna; če pa bodo Zedinjene države sodelovale pri Zvezi narodov, ne pride več do vojne.

Najtežje delo čaka Wilsona v Kaliforniji. Tam ga že čaka senator Johnson, ki je javil, da namerava izpodbiti Wilsonova izvajanja o šantunškem vprašanju.

Wilson je držal svoje prvo predavanje v Columbusu v Ohiju. Branil je Zvezo narodov in je pri tem prišel tudi na reško vprašanje. »Italija,« je rekel, »zahteva Reko, čeprav je tamojna italijanska kolonija neznamna, iz strateških in vojaških vzrokov. Dobro! Ko se ustanovi Zveza narodov, ne bo Italija potrebovala takega oporišča.«

Senat vztraja medtem v opoziciji; zahteval je naslednje izpremembe mirovne pogodbe: 1) spoštovanje Monroejeve doktrine; 2) državna neodvisnost v notranjih zadevah; 3) pravica do izstopa iz Zveze narodov brez navedbe vzrokov; 4) pravica do razveljavitve sklepov Zveze narodov; 5) senatova odobritev sklepov zastopnikov Zedinjenih držav v Zvezi narodov.

Iz Italije.

Italijanska zbornica.

RIM, 6. (S.) Na današnji seji italijanske zbornice se je proglasil izid tajnega glasovanja za žensko volilno pravico; bilo je 174 glasov za in 55 proti. Ministrski predsednik Nitti je predlagal, naj se ne vrši v ponedeljek zbornična seja; predlog se je sprejel. V torek se nadaljuje razprava o kobariški preiskavi.

Konec spora med rimskimi izdajatelji listov in črkotavci.

RIM, 5. Snoci se je vršila pri »Giornale d'Italia« seja med izdajatelji listov in črkotavci v svrhu končnega dogovora za povrnitev na delo. Izdajatelj sta zastopala Bergamini in Malagodi, a Casnikarsko zvezo Sodoli in Bruni, ki sta predlagala odpustiti takozvanih »skrumirjev«, ki jih je nastavlil »Giornale d'Italia«. Ker se je Bergamini temu predlogu upr, je Bruni izjavil, da se delavci povrnejo na delo v vseh tiskarnah, razun pri »Giornale d'Italia«. Malagodi je nato izjavil v imenu izdajateljev, da se ne bodo delavci sprejeli pod takimi pogoji.

Začela se je razprava, ki je trajala do 3.30 zjutraj in ki se zaključila z izjavo, da »Giornale d'Italia« lahko obdrži novo osebo. Njegov ravnatelj lahko odpusti stare delavce po svoji volji, samo mora to prej naznaniti časnikiarski zvezi. Izdajatelji se pa s svoji strani obvezujejo na sprejem odpuščencev v svoje tiskarne. V to svrhu se bo določila prihodnji teden nova delovna pogodba. Do takrat se delavci povrnejo na delo.

Na ta način je bil spor poravnat, toda v škodo delavstva.

Toda vsak dan in ima svojo noč in vsako veselje svojo žalost.

Neko jutro sem odprl okno. In komaj, da je pevec zadihal svoboden zrak, je zletel ven. Kletka je bila prazna.

Zašil sem ga, da poje na vrtu. Vzel sem kletko in hitel za njim. Res, sedel je gori na vrhu cvetoče češnje in pel je takole: Pusti me, pusti me v svobodi, da se nasrkam svobodnega zraka in napijem žarkov pomladnega solnca. Zdej šele vidim, kako je svet lep; ves je v cvetju in poln dišav. Popreje sem bil zaprt v železni kletki in samo skozi odprtine sem gledal med svet. Zdej sem prost — in še solnce, ki svobodno plava nad menoj, mi čestita in se mi smeje.

In zapel je tako lepo, da je bilo skoro solzno moje oko.

Vabil sem ga in klical mu: Pojdi nazaj, vrni se, pevec moj, imaš tri sobe in dovolj prostora in svobode. Imaš živež — in varen si, ker nimaš pod mojo streho sovražnika, in ljubljen si in preskrbljen.

Pa ni slišal mojega glasu in ni hotel videti svoje varne hišice — in pel je naprej, zatop-

Nizozemska torpedovka ustavila italijansko ladjo.

BRUXELLES, 5. (S.) Iz Antwerpena je prišla naslednja brzojavka: Ko je italijanska šolska ladja »Francesco Ferruccio« priplula na poti v Antwerpen pred Flesing, jo je ustavila neka nizozemska torpedovka. Poveljnik nizozemske torpedovke je vprašal poveljnika italijanske ladje, če ima dovoljenje nizozemske vlade za plovo po Scheldi. Italijanski poveljnik je odgovoril, da ima ukaz od svoje vlade, da odide v Antwerpen. Nizozemski častnik je nato izjavil, da je potrebno dovoljenje nizozemske vlade. Prišlo je do živahnega prerekanja. Končno je izjavil nizozemski častnik, da bo zadostovalo, če italijanski častnik vpraša njega za dovoljenje. Italijanski častnik je pristal nato, samo da pride pravčasno v Antwerpen.

Pisma razumnistvu.

Naša najvažnejša in najtežja kriza.

Pod tem naslovom objavlja veliki organizator srbskega naroda v njegovem boju za svobodo, polkovnik Milica Prilipičević, v »Riječi Srba, Hrvatov i Slovenaca« članek, ki ga naj zaradi njegove pomembnosti tudi za nas Slovence posnamemo tu v celoti. Članek se glasi:

»La vie est a monter et non pas a descendre.« Emile Verhaeren.

V vrsti raznih političnih, gospodarskih, upravnih, prometnih in drugih kriz, skozi katere se mora, naravno, privedi naša nova država, kakor skozi posledice strašne vojne in usodne bolečine svojega postajanja, imamo krizo, katere neugodno vpliva na vse te druge, ker se zaradi nje ne morejo dobro in hitro rešiti te druge.

To je kriza, ki izhaja iz nedorastlosti našega razumnistva napram današnjemu velikemu trenutku našega naroda in človečanstva. Ta kriza je med vsemi najvažnejša in najtežja.

Vem, da ni prijetno slišati teža. Glasi se marsikateremu ozkemu obzorju, narejeni veličini, srcu brez ljubezni za izpoznanje resnice in ustvarjanje splošne dobrine kakor žalitev. Toda reči se mora, da življenje ne sme iti nazval, temveč se mora vspejati navzgor. Dviga se kvišku vse, kar hoče živeti. Celu sama smrt nas mora popeljati v višino med zvezde. Zato je Bog-tvotec odšel iz groba v nebesa, v naročje očeta vsega, kar živi in umira.

Naš narod je doživel božanski dogodek. Osvobodil se je skoraj ves. Zednil se je skoraj ves.

Ali ne drhte še vedno vsa naša srca v spoznanju velikih dni? Ali se niso izpolnile sanje najumnejših in najpoštenjših naših očetov od vekov sem? Ali se ni ustvarila težnja naših malih, ki jo je vodil naravni nagon?

Da, vse to je izvršeno. Jugoslavija je ustvarjena. Jugoslavija stopa naprej, da zavzame svoje mesto v človečanstvu. Srca nam trepetajo od radosti, toda krčijo se tudi od boli, ker so majhni oni, ki naj vodijo osvobodene in združene milijone. Ne po številu. Število ne pomenja nič tankaj, kjer naj se pokaže vodstvo. Etična vrednost našega razumnistva je majhna. Majhna je njena zrelost, polipežljivost, poizrtvalnost, kurturost. Nezaodstna je njena ljubezen do stonjenega dela in nezadostno njeno znanje. Kako in kam je treba voditi združljene milijone. Majhna je njena sposobnost za delo v masah in zelo slaba izobrazba v pravi jugoslovenski misli.

Ni močnih idealnih ljudi, ni delavcev s sočasnim kulturnim obzorjem, ni prepričanih naprednih Jugoslovanov v našem razumnistvu, ni jih v onem številu in oni moči, kakor bi jih morali imeti danes kot učitelje, organizatorje in voditelje naroda v tem trenutku našega največjega narodnega dogodka. V tem tiči ta težka in najvažnejša kriza naše današnje narodne družbe.

V glavnem moremo razdeliti v tri dele označbo krize v našem razumnistvu.

Prvi del je v tem, da danes ni dovolj idealizma v razumnistvu, preveč pa materializma. Preveč se vdaja osebnemu uživanju, zlasti pa trgovski in drugi bogatbi. Pri tem se včasih ne izogiba niti najrjših sredstev. Naravno je, da iz takega življenjskega kroga presoja vse druge ljudi in dogodke okoli sebe črnogledno, ne verujejo v poštenje nikogar in tudi ne v idealizem. Razumljivo je, da s takim značajem smatra vsako gibanje v masah za osebnostno nevarno sebi samemu, dočim pa nima srca za stvarne težnje in trpljenje mas. Velikih dogodkov v svetu, tujih ljudi in visoke moralne borbe ne razume. Ako dvzna kaj od tod, je vse slabo. V to skupino spadajo naši razni veliki in mali tihotapci, trgovci in politiki s čisto sebičnimi nameni, tihotapci in prepredalci, lovci za dovoljenji, dobavniki in izvozniki brez sramu, strankarski štre-

ljen v svojo pesem prostosti.

Tedaj pa je priletela velika črna vrana. Umolknil je — in zbežal.

Ves moj trud, da bi ga našel, je bil zastoj. Postavil sem kletko na okno in odprl na široko. Minula je noč. Proti jutru je nekaj zafrotalo. Hitro sem vstal in šel gledat, kaj je — in zagledal sem begunca — grešnika pred kletko.

Čepel je na tleh — ves premočen, prezebel — in utrujen.

Tisto jutro mi zapel.

Ko pa sem mu pogledal v tiste rubinaste oči, sem tam čital tole: Odpusti mi, ušel sem, vem, da ni bilo prav, pa sem si hotel nekaj prostosti. Lepo je bilo — nekaj časa, ko je solnce sijalo in me kar oblivalo z žarki gorke ljubezni in je bila češnja vrgla v mene vse omamljivi duh svojih belih cvetov in so tiste drobne čebelce lepo spremlevala moje pesem o svobodi, da sem jo zapel, kot še nikoli, da sem pozabil na tebe spadal, ki si me klical v kletko sužnjosti... Tedaj pa je zletela nad menoj velika, črna, grda ptica, da sem se kar prestrašil, odletel sem in se skrtil v smrekove

berji in koristolovi, ki se v stranki sanje tedaj, če stori kaj zanje, časnikiarski činiki, sebični uradniki in drugi. Minula vojna in nemoralna, s katero je zastrupila svet, je zneajala tudi po naši zemlji ta strup. Število tega dela našega razumnistva ni majhno. Razširjeno je po vsej naši družbi in po vseh naših strankah.

Drugi del označbe našega razumnistva, ki kaže njeno težko krizo, tiči v tem, da je, če jo vzamemo vso skupaj, ostala nerazvita po dogodkih, ki so jo daleč prehiteli. Naše razumnistvo ne presoja dogodkov v narodu in svetu samostojno s svojo glavo in se tudi ne prizadeva, da bi vplivala nanje. Motri jih samo in se ravna po glasovih, ki jih sliši o njih. Bil sem letošnje zime na potovanju po naši zemlji. Vračujočemu se, so mi rekli v nekem kraju zelo resni razumniki, da je vse od kraja pa do Zagreba sama vstaja. Vsi so trdno verovali v to. Zanesljivih podatkov niso imeli nikakršnih, ali vendar so verjeli vsem, ki so jim prihajale. Razume se, da stvar ni bila resnična, kar sem videl, ko sem šel ravno po tistih »spuntanih« krajih. Naše razumnistvo noče presojati s svojimi lastnimi možgani in lastnim znanjem, ali je nekaj, ali ni, ali mora biti nekaj ali ne. Priluskuje samo neprestano in se ravna po onem, kar sliši. Nima svoje samostojne sodbe. Inteligentni tujci, ko pridejo med nas, opazijo takoj, da ne samo naše žene, temveč tudi moški, porablajo, zlasti o praznikih, za to, da gledajo skozi okna na ulico. Tako se dela ne samo v malih mestih, temveč tudi v Belgradu in Zagrebu. Vprašujejo se začudeno, kako zabavo imamo v tem gledanju voz, konj, ljudi, ki prihajajo mimo, ko smo jih vendar več ali manj že videli nekolkokrat. Kaj pa je tako zanimivega po naših ulicah? Ali nimamo druge zabave? Oni ne vedo, da mi ne gledamo skozi okno na ulico samo zaradi zabave, temveč da tudi drugače radi gledamo svojemu sosedu v lonce, da vidimo, kaj si pripravila za kosilo. Včasih se celo bolj brigamo za to, ko za svoje lastno kosilo. Vedno poslušamo okoli sebe, kaj govore drugi, in po tem si vsak dan ustvarjamo svojo novo sodbo. Nimamo stalne sodbe, osnovane na globokem prepričanju, ki ga vzdržuje široko obzorje. Zato nismo gospodarji svoje okolice, temveč smo njene žrtve. To prihaja od provincialnosti naših idej in čustev, od malomeščanskega miljeja naših najvišjih sredstev.

V tem tiči veliko zlo. Zlasti zaradi tega so podvrženi temu tudi naši moralno močni, ne-sebični idealni možje in žene, ki so dovolj kulturni. Tudi oni se ne morejo iztrgati iz tega suženjstva in se osvoboditi. Zato so najbrž neaktivni in negibni. Ne delajo in ne bore se dovolj za svoje ideale. Svoje kulturnosti in pripravnosti ne uporabljajo dovolj za ozdravljenje družbe. Ako delajo, so zelo nespretni. Med mase spleh ne zahajajo. Ako pridejo mednje, se ne znajo najti med njimi in ne znejo pobijati ohih slabih življenj, ki škodljivo delujejo v masah. V to skupino spada veliko naših častivrednih in idealnih politikov, učiteljev, duhovnikov, trgovcev, književnikov in drugih umetnikov, starejših omladincev, ki so že zdavnaj dokončali šole ali jih dokončavajo. Zlasti ti so posebno zanimivi. Nezaodstvalni so z današnjo družbo in polni kritike. Imajo moralno in kulturno sposobnost za delo, ali ne odločijo. Pasivni so v največji meri, v časih, ko bi vsi najboljši in najmlajši morali biti najdelavnejši.

Tretji del, ki označa težko krizo našega razumnistva, je njegova srbska in hrvatska ozkročnost, njegovo ozkročno, tupatam se očje od predvojnega, današnje presojanje združenja Srbov, Hrvatov in Slovencev. Namesto, da bi v prilog edinstva vse šlo med mase in s poukom razpršilo strahovanje mas, ki je posledica predvojnih in vojnih dogodkov, pa i srbsko i hrvatsko razumnistvo zlorablja plemenske čute mas, jih razvema; prizadevajo si predstavljati Jugoslovanstvo in Jugoslavijo doma in zunaj kot sporazum ali zvezo treh plemen, ne pa kot organizacijo popolnoma enega naroda, ki se kot popolnoma enakopraven državljan in brat veže v enakopravnim bratom in državljanom. Ta del krize v našem razumnistvu je najtežji in narodu in državi najnevarnejši.

Koruptnost in nemoralnost družbe se da lažje popraviti, ker morejo pomagati tu tudi strogi zakoni in kazni. Neaktivnost in nepoučenost poštenih, kulturnih in idealnih življenj za delo v narodu se more hitro popraviti s smotrenim in sistematskim organiziranjem. Kjer je idealizem, se lahko iz plamenčkanapravi ogenj. Ali najtežje je izvršiti preporo v kratkem času, in to se zahteva v letu proti jugoslovenskim razvnanjam mas z nekimi porabnimi srbskimi in hrvatskimi čustvovanji, potrebami in pravicami. Teško je zato, ker ti pogreški ne izhajajo samo iz nekih idealističnih zmot, ki bi se lahko dale popraviti, temveč je posledek nakanjene stare zlobne mrznje, osebnostne in plemenske, in raz-

veje. Rešem sem bil ene nevarnosti. Prileteli so pa za menoj tisti rjavi, vaški paglavci in me iztekli ter mi vse močote očitali: da nisem otrok prirode, da nimam prave obleke, da še letati ne znam — — — Tedaj sem jim zapel, kolikor sem zamogel lepo, češ s tem jih bom premagal, pa so se mi rogali, češ ti si naučen, ti nisi za med ljudstvo, ti nisi sin svobode — in eden se je zakadil v mene ter me s tistim močnim kljunom pošteno udaril na prsi.

Umolknil sem, ker sem vedel, da jih s petjem ne bom premagal, še manj z močjo.

Tedaj je nastal med njimi samimi prepri in strašno kričanje — in vsi so zleteli na bližnjo jablovan. Jaz sem bil prost. Sklenil sem: Vrnil se bom, ampak takoj, da videm svojim sovražnikom in da še najdem nekaj ljubezni svojega gospodarja. Odslej pa če mi tudi odpreš vsa okna, ne bom več ušel, ker sem občutil, kaj je — preveč prostosti.

Lepo si govoril in skesano. Glj, prostosti imaš dovolj — ampak pod mojim ljubezen-skrimlom. To je bila moja velika beseda odpuščanja — in konca si zopet prijatelja. (Konac jutri.)

nih špekulacij, kakor na primer velikočetbe bosonskih begov in gospodarjev, hrvatsko avtonomnost frankovcev in njim podobnih, črnogorstvo Nikolovih pristašev in republikanstvo Radića in tovarišev.

Nikljer se ne kaže kriza, v kateri se nahaja naše razumnistvo bolj ko v njegovem političnem delovanju pri izgradnji nove države. Njeni elementi vseh treh delov, ki jo označujejo, prihajajo na dan, porazno delujoč v naši politiki.

Ko bi bilo naše razumnistvo dorastlo svoji nalogi, bi ne imeli danes nikakršnega srbsko-hrvatskega boja. Prizadevali bi si, da porazvrstimo v stranke po sočasnih kult. in socialnih vprašanjih, nikakor pa ne po hrvatskem ali srbskem. Vse sklicevanje na narod je neupravičeno. Narod, pa naj ima svoja hrvatska in srbska čustva in svoje mrznje, bi, ako bi jih bilo razumnistvo ublaževalo in povedlo narod na polje socialno-političnega snovanja in kulturnega delovanja, šel za njim, ker je zdrave, bistre pameti in željen zboljšanja in napredka. Toda ker pa razumnistvo ne le ni delalo tako, temveč nasprotno, ni čudno, ako se plemenske strasti v masah ne le ne pomirjajo, temveč celo še razvnamajo. Kdo naj bi se čudil temu, ko na srbski strani ime uglednega akademika in Jugoslovana iz prošlosti (Ljube Jovanovića) na njegovi poti v sredino bosanskega srbskega težaka spremeljajo med narodom govornice o izdaji Srbije Jugoslaviji, in ko se s sestankov Prebičevih in Lorkovičevih pristašev danes pošiljajo pozdravi v Zagreb kot hrvatsko prestolico, ko ugleden voditelj srbskih radikalcev (Jaša Tomić) še danes zastopa narodno trojstvo, Laginja pa zahteva ustanovitev hrvatskega domobranstva v Jugoslaviji!

Nazadnjaški, predvojni, strasten oseben ton in ozko obzorje — prevladujeta v našem političnem boju. Načela in ideje in programi strank so neznanji ali nejasni, strasti in osebnosti se vmešavajo povsed. Čisto srbska radikalna stranka ima za svoj program Pašičevo ime. To ime je za njene pristaše božanstvo. Izdajalec je pri njenih pristaših vsak Srb, ki ne misli kakor Pašić. Programa ne povedo. Pravijo, da imajo svoj stari program iz osemdesetih let, ki zadovoljuje vse potrebe, četudi še ni bilo Jugoslavije, ki je bil napravljen, in njegovi sestavljalci niso mogli slutiti strašnega vesoljnega potopa, skozi katerega je moralo pozneje človeštvo. Na hrvatski strani je bolj ideja kot pa ime kake osebe program hrvatskih radikalcev. Ideja zmotna, združenje Hrvatov in obramba Hrvatov proti Srbom. Ideja nazadnjaška, z ozirom na prošlost in bodočnost jugoslovanstva. Korak nazaj v trenutku, ko bi moralo hrvatsko stopiti naprej. Tistim, ki poznajo kulise politične borbe pri nas, ne more ta ideja kot program zakriti osebnih strasti, užaljenosti in mrznje, ki tudi tu zelo vplivajo na odločevanje. Za programe raznih samostalnih srbskih skupin ne moremo navesti ničesar drugega kot imena njihovih vodij, katere, dasiravno so ugledna, ne morejo biti vsebina strank. To so imena Trifkovića, Ribarca in Zujevića. Najsmehljivi pojav v naši politiki je nova stranka, ki jo ustanavlja Peleš in Muaečić. Njen program je, da zbere odpadnike demokratske in radikalne stranke!

Slovenska klerikalna stranka ima svoj program, toda tudi pri njej je oseba Korošca v središču močnejša od programa. Vobče je to, da stranke vodijo osebe, ne pa ideje, da se celo imenujejo po imenih vodij, naša balkanska posebnost. V velikem svetu imate velike ljudi na čelu strank, toda stranke se ne imenujejo po imenih voditeljev, temveč po idejah programa. Samo pri nas so močiji Pašičevci, Prebičevci, Koroševci, Starčevićanci, Trifkovičevci, Radićevci, Lorkovičevci itd. Taka imena strank so imeli tudi Belgarji v svojih Stambulovistih, Gešovistih itd. Da smo mi Jugoslovani tam, kjer je Amerika, bi vse-kakor tudi še danes imeli Washingtonovo stranko, katere Amerika ni imela nikoli. Razume se, da bi po tej poti ne prišli nikdar do Lincoln in Wilsona. Mrtvi Washington, kakor živ gredeč skozi narod, bi stotine let po svoji smrti že v perouju zadušil Lincoln in Wilsona.

Brezidejnost našega razumnistva, njegova nerazvitost v kulturi in jugoslovanstvu, njegovo ozko obzorje in njegova provincialnost, s koruptnostjo, s katero ga je zastrupila vojna, strašno in glasno odseva iz naših političnih bojev. V tem je treba videti našo najvažnejšo in najtežjo krizo.

Poklicati se morajo v boj vsi zdravi življenjski idejni duše, vse jasne in bistre glave in vsi zasebni, kulturni in plemeniti naši možje in žene. Tisti, ki že delajo, naj razvijajo trikrat večje delovanje. Tisti, ki so neodločni in neaktivni ter stoji ob strani in čakajo, se morajo vendar že enkrat udeležiti dela in borbe. Neaktivni in nedoločeni ne sme biti nihče.

Naj vstopijo v stranko, v katero hočejo. Naj ustanovljajo nove stranke, ako niso zadovoljni z današnjimi. Glavno je, da v vsaki, v kateri se nahajajo, promovirajo idealizem in poštenje. V vsaki naj zahtevajo in sestavljajo program, idejo, ki naj jo povzdignejo nad osebnosti. Moramo biti i radikalni i demokratje i člani Hrvatske zajednice ali drugih strank. Izpoznati pa moramo jasno svoje programe, kulturne, socialne in glede oblike države. Z idejama, katere izpovemo, se moramo boriti. Zakaj bi se borili za obrekovanji? Ali obojeji razvijanje programa v tem, da se seje sovraštvo proti onim, ki ne mislijo tako kot mi? Zakaj ne bi mogla postopno dva protivnička zastopati svojih programov na istem zborovanju pred istimi poslušalci? Treba je, da povsed dvigamo ideje, ki nas vodijo, nad osebnosti. Treba je, da vsak v svoji stranki razvijamo idealnost pojmovanja in izganjamo osebno sebičnost. Treba je, da odbijamo iz strank tiste, ki vstopajo vanje samo radi dovoljenj, dobav, napredovanja, premeščanja v boljše kraje in podobnih osebnih dobičkov. Vse stranke imajo takih ljudi. Vsa naša družba je bolna in zastrupljena. Zelo tragično in smešno obnemem, je tisto trkanje na prsi s po-

Stenografije svoje stvarke in lazanje s pastem na nasprotniške nedostatke!

Nisem bil nikdar črnogledec in tudi ne bom nikdar. Če vidim črno v življenju, ne delam to zato, da bi izgubil vero v napredek. Življenje pomenja dviganje, ne pa padanja. Vedno sem veroval in vedno bom veroval v lepoto, vrednost, sposobnost za dobro in napredek v življenju sploh, a posebno še v življenju našega krasnega naroda. Verujem tudi v to, da je v našem razumnstvu zadostno število mož in žena, idealnih, moralnih in kulturnih, da izvedejo naš preporod. Verujem to zlasti s pogledom na bližnjo bodočnost, ki nam prinese velik prirastek moči iz ust omladine, ki je tekom vojne trpela in se naučila veliko več kot vsakatera do sedaj.

Z največjo vero v povzdigo našega življenja v višine boljše in lepše, in z največjo ljubeznijo do našega razumnstva, naslovljam poseben poziv na razumnstvo v demokratski stranki.

Demokratska stranka je med vsemi ostalimi meščanskimi strankami do danes najkrepkeje sledila svoj program kulturno, socialno in glede jugoslovanstva. Zlasti z rešitvijo zadnje krize, ko je sklenila zvezo s socialnimi demokrti, se je izjavila jasno in odkrito proti tujim kot najnaprednejša naša stranka. Naj ostane na vladi ali preide v opozicijo, ima jasno, odprto pot pred seboj. S svojim postopkom bo vplivala na vse druge naše stranke, da se opredelijo čim prej in čim jasneje.

Demokratska stranka ima nalogo, da sedaj kar najpodrobneje utrdi ta svoj program in da ga kar najpopolneje razloži širokim masam. Na tem ne sme sodelovati samo vodstvo, temveč ves narod, ki je za stranko, zlasti pa razumnstvo, ki je njen član. Zato je potrebno neprestano sestajanje, razpravljanje, dogovarjanje in sklepanje v strankarskih odborih in stalno prirejanje zborovanj in sestankov z narodom.

Na to delo se mora njeno razumnstvo vreti z vsem navdušenjem, poštrevanostjo in z največjo širokosrčnostjo napram nasprotnikom. V svoji lastni sredi mora zatrepi vsako kompetentnost in sebičnost. Svojo vodilno mejo, ki je v nacionalni (jugoslovanški) kulturni in socialni pravičnosti, mora dvigniti nad vse osebno. Demokratsko razumnstvo ne sme iti za tem, da bi v Svetozariju (Pribičeviću, ministru za notranje stvari, piščevemu bratu) ustvarjalo svoje nove Starčevića ali Pašiče, temveč da nauči in utrdi v sebi in okoli sebe načela moderne svetovne demokracije.

Vsa naša inteligenca mora predvsem rešiti svojo krizo, ako hoče reševati ostale v narodu in državi.

Demokratsko razumnstvo mora, ako hoče po pravici in s ponosom močiti to ime, predvsem odpraviti vse slabosti, katere ima tudi ono samo kot del našega vseukupnega razumnstva in nositelj njegovih splošnih skupnih boleznih.

Delujmo, da se čim prej reši velika in težka kriza v našem razumnstvu. Demokrat, pravačino v tem.

Preporočimo iz temelja sebe, da bomo mogli preporočiti druge!

Žilna aprovačilske komisije.

za teden od 8. do 13. septembra 1919. (Prečiščen se št. 11 žilne izkaznice.)
Jutri, 8. t. m., bodo prodajalne odprte občinam samo od 8.—13. ure.
Črna moka: 50 klg po 52 stot. klg.
Testenine: 50 klg po 130 lir klg.
Rži: 1 kg po 115 lir klg.
Leča: 30 klg po 2.—liri klg.
Kis: četrt litra po 140 liter.
Jajca: 2 jajci na odmerek po 50 stot.
Sladkor: 15 klg po 470 lir klg.
Kava: 10 klg po 12.—liri klg.
Čikorija: 30 klg po 2.—liri klg.
Ekstrakt holandske kave marka Italia: 1 zavoj (60 gramov) na osebo po 50 stotink zavoj.
Slanina: 15 klg po 820 lir klg.
Panceta: 15 klg po 820 klg.
Čisto oljčno olje: 20 ol na osebo po 550 lir liter.
Losos: v posodah po okoli pol klg po 225 lir posoda na izkaznico.
Jerk: V skatljah po okoli pol klg po 4 lire skatlja na izkaznico.

Žilna ki se razdelje posestnikom ubožniških izkaznic: sladkor, kava, čikorija, ekstrakt holandske kave marka Italia in kis.

Kondenzirano mleko, sladko: 1 posodica na odmerek žilne izkaznice in sicer: prvovrstno sladko kondenzirano mleko (marka Mercurio in marka Nutrice) po 290 litri posodica; kondenzirano, nesladko mleko (marka Colombo) v posodah po 1 klg po 470 lir posoda.

P zahtevi, z ozirom na množino, ki se nahaja v skledičah, se dobi: ali 1 zavoj livilnega peciva, po 60 stotink zavoj, 1 zavoj sladnih biskotov, po 85 stot. zavoj, 1 zavoj rižvegera zdroba, po 80 stot. zavoj, 1 zavoj žitne moke, po 80 stotink zavoj, — ali pa 1 zavoj mekinaste moke, po 90 stot. zavoj.

V rlihi tržnici: Nasoljene velike sardele po 10 stot. ena. Nasoljene majhne sardele po 5 stot. ena.

Menjanje prodajalnic.

Odkemaki, ki bi želeli menjati prodajalno, bodisi prodajalno komisije ali zadržne prodajalnice kakor tudi prodajalno trgovcev, ki razprodajajo žilna aprovačilske komisije, se morajo obrniti direktno na centralni urad za izkaznice v ulici della Valle št. 3. Centralni urad razprodajalnic aprovačilske komisije, ravnateljstva posameznih zadrž in trgovinskih konsejci nimajo pravice, da bi izvrševali take izpremembe.

Prodaja kruha na začasne izkaznice.

Tisti, ki nimajo v Trstu stalnega bivališča in ki imajo začasne izkaznice za kruh (izkaznice za žitke), ne bodo mogli kupovati svojega odmerka kruha v vseh pekarnah, ampak samo pri pekih, ki so se pečejo kruh. S tem se opozarjajo tudi vsi razprodajalci kruha, da se odzvrzame pravica do nadaljnjega razprodaje kruha onim, ki bi se ne držali teh določil.

Razdeljevanje petroleja.

V tem tednu se razdelijo izkaznice št. 48 za napulj pol litra petroleja namo posestnikom sivo-vijoličaste petrolejske izkaznice (stanovanja brez plinske in električne razsvetljave) in z natisnako petrolejske. Prečiščen se št. 4, ki se nahaja na levi strani nove petrolejske izkaznice, kjer je natisnaka svetlozrka. Pri nakupu petroleja priloženo razprodajalci odgovarjajo št. 4, ki je na desni strani nove petrolejske izkaznice. Petrolej se bo prodajal od 8. do 22. septembra t. l. izkaznice se bodo kontrolirale v ulici Cassa di Ri-

spornice št. 13. H. nadstr. do 26. septembra. Razprodajalec petroleja, ki bi se izkaznicah vzroka ne prinesel izkaznice na kontrolni urad do 23. septembra, se kratkoročno odvzame pravica do nadaljnjega razprodaje petroleja. Razprodajalci se opozarjajo, naj ne upoštevajo izkaznic št. 48 z žigom zadruge državnih uradnikov, ker dobivajo člani te zadruge petrolej neposredno iz skladišča lastne zadruge. NB. Vse druge izkaznice št. 48 z žigom kakšne druge zadruge pa se moralo upoštevati. — Cene: za mesto in predmestje 88 stotink liter; za razprodajalnice bolj oddaljene predmestja, kakor že prej objavljeno, 90 stotink liter; za okoli 94 stot. liter.

Vnovič se pozivalo vsi razprodajalci petroleja brez izjeme, da postavijo na vidnem mestu v trgovinski tablici s cenami petroleja.

Domače vesti.

Blagajnik političnega društva »Edinosti« in njegova namestnika v Gorici in Pazinu razpošiljajo te dni družtvenim zaupnikom potrdila za pobiranje članarine. Člani in tisti, ki žele postati člani, naj torej plačajo članarino proti temu potrdilom. Članarina se po družtvenih pravilih še od časa pred vojno stopnjevana (sedaj seveda v italijanskih lirah) takole: I. razred 12 L. II. razred 6 L. in III. razred 2 L. na leto. Potrdila glase na dve litri in večjeto torej za celo članarino III. razreda, ali za tretjino članarine II. razreda za šestino članarine I. razreda. Kdor plača nenačrtno celo članarino I. ali II. razreda, mora torej prejeti šest potrdil, oziroma tri potrdila. Na člane se spreka, naj se po svojih gospodarskih razmerah uprščajo, kolikor jim le moreče, rajši v I. ali vsaj v II. razred in da plačajo vso članarino nenačrtno. Zaupnikom je v dolžnost, da vodijo v rodu izkazne in da denar sorotni izročajo na pristojno mesto.

Civilnopravno postopanje v zasadenem ozemlju. Iz Rima poročajo »Lavoratoru«, da je izjavil pravosodni minister, da se boji posledic, ki bi jih imela za zasadeni ozemlje uvedba civilnopravnega postopka, kakor je uveden v Italiji. Minister je dejal, da nima namena izpremenjati civilnopravnega reda v naših pokrajinih. V najkrajšem času se reši vprašanje kasacijskega sodišča in sicer tako, da se pokličejo najboljši pravilniki iz zasadenega ozemlja h kasacijskemu sodišču v Rim.

Zaradi domovinske pravice se je pričel zanimiv boj med »Nazione« in »Lavoratorjem«. »Nazione« je namreč zahtevala, da naj izgube domovinske pravice v zasadenem ozemlju, oziroma da morajo biti izključene od avtomatične pridobitve italijanskega državljanstva vse one osebe, ki so dobile domovinske pravice v tem ozemlju na podlagi avstrijskega zakona o demovinski pravici, ki da je bil tudi eden onih nasilnih zakonov, ki si jih je izmislila Avstrija v svoje politične namene.

»Lavoratore« kar najodločneje pobija to zahtevo, češ da zakon o demovinski pravici ni imel nikakršnih političnih namenov, da pridobitev domovinske pravice ni prav čisto nič vplivala na volitve, ker je avstrijski državljani po zahtevani dobi stalnega prebivanja v kakem kraju imel volilno pravico v tistem kraju, ne da bi bil pristojen tjakaj. Zakon o demovinski pravici da je bila pridobitev preletarijata, socialnih demokratov, in socialni demokratje da bodo slej kakor prej odločno pobijali vse nasprotnike tega zakona in njegovih zakonitih učnikov in posledic.

»Lavoratore« stoji torej odločno na stališču, da se onemu, ki si je pridobil domovinsko pravico z desetletnim nepretrganim bivanjem v občini, nikakor ne more vzeti tako pridobljena domovinska pravica. — Zabeležujemo to polemiko kot kronisti, ne da bi se spuščali v stvarno razpravo, ker za nas velja tudi tu, kakor v vseh podobnih vprašanjih, načelo, da so vse take izpremembe mogoče edino le po končni besedi, ki jo izreče mirovna konferenca o mejah ozemlja, ki pripade Italiji in se izvrši aneksija Italiji prisojenega ozemlja. Pred tem činom je vsaka stvarna razprava o takih stvareh za nas brezpredmetna.

Odprava potnih listov za inozemstvo. Iz Rima javljajo, da se takoj po podpisu mirovne pogodbe z Avstrijo, v smislu dogovorov med interesiranimi državami in Italijo odpravijo potni listi. Tako bo zagotovljena obnovitev mednarodnih odnosov, kakor je bila pred vojno.

Izpuščeni iz zepora. Predvčeršnjim so bili vsi od amnistije izpuščene iz zepora vse one osebe, ki so bile aretirane zaradi znanih izgovorov 4. avgusta t. l., med njimi tudi bivši tržaški socialnodemokratski državni poslanec Rajmond Scabar in pa upravitelj Delavskega doma, Vavpotič.

Kako naj se izpremenijo priimki. »Nazione« je že pred nekaj časom objavila neke navsote, kako naj bi se odpravil eden največjih madežev na čistem italijanstvu zasadenega ozemlja, namreč slovanski in drugi priimki, ki tvore najogromnejšo večino med priimki prebivalstva v tem ozemlju. Svoji pa se je zopet oglašil neki tak imenoslovec, ki deli priimke v štiri vrste. Prva obsega pristne laške priimke. V drugi so »laški priimki, ki imajo samo pridejane tuje končnice«, kakor n. pr.: Češarek (Cesare-k), Arnerič (Arneri-tsch), Kastelec (Castelli-tz), Marinaz itd. V tretjo vrsto spadajo priimki, ki so »navidezno tuji, ki pa s preložitvijo, prirečitvijo, črtanjem ali vrinkom ene ali več črk postajajo zopet italijanski«, kakor n. pr.: Arh (Arch), Golobič (Colombig-Colombi), Danev (Danieli), Čeh (Cecchi), Boncelj (Bonicelli), Develak (De Vetta), Kapelj (Capelli), Mrakič (Marchi), Rupnik (Rupini), Sablič (Sabelli ali Savelli), Tominc (Domini), Udovičič, Udovič (Ludovici ali Ludovisi), Zuštovič (Giusto ali Giusti) itd. Četrta vrsta vsebuje priimke »tujega izvora, slovanskega, nemškega itd.« Pa pravi dopisnik, da je za izpremembo pri drugi vrsti stvar lahka, treba se je samo držati italijanskega pravopisa, tudi za tretjo vrsto da stvar ni težka, za četrto pa priporočam predvsem prevod, kakor Braun-Bruni, Schwarz-Neri ali Nigris; potem kako podobno ime kakor: Kalister-Callesto, Dolinar-Delneri, Štok-Stocchi, ali pa sploh kak pristen italijanski priimek. Včasih pa da se da napraviti najlepši italijanski priimek, četudi se ohrani stari koren, kakor: Borovac-Borri, Dejak-De Giacchi, Godnik-Gondi, Kovačič-Cova, Kralj-Carli, Živic-Silvi, Zakrajšek-Sagredo, Vovk-Voghera, Cvitančič-Vittani, Samo končnico odrezavati večkrat ne gre, temveč je treba tudi še

kaj volitvi. In Jasnič se ne sme napraviti Jasni, češ ker to ni italijanski, pač pa Giasini. Krašević se ne sme izpremeniti v Crasse, pač pa v Grasselli ali Grassi. Končno zahteva »Nazione« dopisnik, da naj se z ozirom na patriotični smoter takega izpreminjanja priimkov zniža današnja kolkovina 20 lir, da se tako olajša izpreminjanje. Priča-

UČITELJICA izveščena v francosčini in nemščini, pripravila za izpiti. Mesečno 12 lir. Acquedotto 33. IV. nadstr. levo. P 711

PRODAJO se trije piavniški ali bednji, srednje velikosti v Barkovljah 488 pri Gaspari, Miha. 4026

GOSPODINJO, vdovo brez otrok, ali priletno gosposdino, ki bi bila zmožna vseh hišnih del in bi imela srce do otrok, išče vdovec v dobri in gotovi službi s tremi nedorastlimi otroki. Resne ponudbe do 15. t. m. na ins. odd. Edinosti pod »Gospodinja«. 4028

HISICO odda takoj v našem svojim članom zadruga »Naš dom«. Pojasnila daje urad ul. Torre bianca 39. I. 4906

TIPKARICA in stenografinja z dobrimi izpričevaji, zmožna slovenskega, hrvatskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, italijanskega v govoru, išče primerne službe. Nastop takol. Ponudbe po »M. J. 41« na ins. odd. »Edinosti«. 4014

KROJACNICA Avgust Stular ul. S. Francesco d'Asisi št. 34. III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

FOTOGRAF A. JERKIČ, Trst, ul. delle Poste št. 10. Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

SLOVENKA, MODISTKA se priporoča cenjenim damam v mestu in okolici. Ulica Alessandro Volta št. 2 V. nad. vrata 19 (za ljudskim vrtem.)

PFAFF stroj za tkanje in vezanje prvi avstrijski vzorci Seidel & Neumann in Singer & Gasser. Trgova naloga vseh potrebštin. Mehanika, delavnica za vsako popravilnija. Trst, ul. Campanile 19

»Riznati« skroben klej se dobi pri HOLLANDIA COLONIAL družbi z om. j. v Trstu ulica Pier Luigi da Palestrina št. 2 (vogal ul. Coroneo). Tel. 24-03. Tel. 24-03.

KOZA, dobra mlečna, kredenca, dve koiesi, železna os in še nekaj drugih predmetov se proda. Kolonja v hrstu št. 411, Villa Tuzzi, poleg električne postaje Konkonek. 3309

KOZA z mlekom, polkrugo leto stara, se proda. Ul. Guardia 13, pritičje. 4036

KUPUJEM vroče in cuje. Babič, ul. Molino grande št. 20. 4037

SLUŽKINJO, mlado, če mogoče, da govori nemško, se išče za dve osebi, dobra plača. Ulica di Risparmio 3, IV. 4038

UČITELJ poučuje otroke ljudske šole. Pride tudi na dom. Cene amerne. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 4040

TRGOVINA, popolnoma opremljena, na lepem prostoru, prometnem kraju, v neposredni bližini mesta, eventualno tudi stanovanje v hiši, se odda v najem pod dobrimi pogoji. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 4041

POROČNA SOBA, nova, moderna, masivna, omara s 2 vrati, mizica, kredenca kuhinjska, se proda radi selitve. Cene ugodne. Ul. Manzoni 18, vrata 16. 4042

KROJAC PAVEL PESTOTNIK, ul. Gatter 44, se priporoča slavnemu občinstvu iz mesta in okolice. 3983

KROJAC dobi lepo sobo za delavnico, v hišni veži. Ul. Geppa 15 II. Marušič. 4019

SLADKO olje v vsaki množini. Ul. Coroneo 27, skladišče stavbnega materiala. 4019

UČITELJICA izveščena v francosčini in nemščini, pripravila za izpiti. Mesečno 12 lir. Acquedotto 33. IV. nadstr. levo. P 711

PRODAJO se trije piavniški ali bednji, srednje velikosti v Barkovljah 488 pri Gaspari, Miha. 4026

GOSPODINJO, vdovo brez otrok, ali priletno gosposdino, ki bi bila zmožna vseh hišnih del in bi imela srce do otrok, išče vdovec v dobri in gotovi službi s tremi nedorastlimi otroki. Resne ponudbe do 15. t. m. na ins. odd. Edinosti pod »Gospodinja«. 4028

HISICO odda takoj v našem svojim članom zadruga »Naš dom«. Pojasnila daje urad ul. Torre bianca 39. I. 4906

TIPKARICA in stenografinja z dobrimi izpričevaji, zmožna slovenskega, hrvatskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, italijanskega v govoru, išče primerne službe. Nastop takol. Ponudbe po »M. J. 41« na ins. odd. »Edinosti«. 4014

KROJACNICA Avgust Stular ul. S. Francesco d'Asisi št. 34. III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

FOTOGRAF A. JERKIČ, Trst, ul. delle Poste št. 10. Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

SLOVENKA, MODISTKA se priporoča cenjenim damam v mestu in okolici. Ulica Alessandro Volta št. 2 V. nad. vrata 19 (za ljudskim vrtem.)

PFAFF stroj za tkanje in vezanje prvi avstrijski vzorci Seidel & Neumann in Singer & Gasser. Trgova naloga vseh potrebštin. Mehanika, delavnica za vsako popravilnija. Trst, ul. Campanile 19

»Riznati« skroben klej se dobi pri HOLLANDIA COLONIAL družbi z om. j. v Trstu ulica Pier Luigi da Palestrina št. 2 (vogal ul. Coroneo). Tel. 24-03. Tel. 24-03.

KOZA, dobra mlečna, kredenca, dve koiesi, železna os in še nekaj drugih predmetov se proda. Kolonja v hrstu št. 411, Villa Tuzzi, poleg električne postaje Konkonek. 3309

KOZA z mlekom, polkrugo leto stara, se proda. Ul. Guardia 13, pritičje. 4036

KUPUJEM vroče in cuje. Babič, ul. Molino grande št. 20. 4037

SLUŽKINJO, mlado, če mogoče, da govori nemško, se išče za dve osebi, dobra plača. Ulica di Risparmio 3, IV. 4038

UČITELJ poučuje otroke ljudske šole. Pride tudi na dom. Cene amerne. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 4040

TRGOVINA, popolnoma opremljena, na lepem prostoru, prometnem kraju, v neposredni bližini mesta, eventualno tudi stanovanje v hiši, se odda v najem pod dobrimi pogoji. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 4041

POROČNA SOBA, nova, moderna, masivna, omara s 2 vrati, mizica, kredenca kuhinjska, se proda radi selitve. Cene ugodne. Ul. Manzoni 18, vrata 16. 4042

UČITELJICA izveščena v francosčini in nemščini, pripravila za izpiti. Mesečno 12 lir. Acquedotto 33. IV. nadstr. levo. P 711

PRODAJO se trije piavniški ali bednji, srednje velikosti v Barkovljah 488 pri Gaspari, Miha. 4026

GOSPODINJO, vdovo brez otrok, ali priletno gosposdino, ki bi bila zmožna vseh hišnih del in bi imela srce do otrok, išče vdovec v dobri in gotovi službi s tremi nedorastlimi otroki. Resne ponudbe do 15. t. m. na ins. odd. Edinosti pod »Gospodinja«. 4028

HISICO odda takoj v našem svojim članom zadruga »Naš dom«. Pojasnila daje urad ul. Torre bianca 39. I. 4906

TIPKARICA in stenografinja z dobrimi izpričevaji, zmožna slovenskega, hrvatskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, italijanskega v govoru, išče primerne službe. Nastop takol. Ponudbe po »M. J. 41« na ins. odd. »Edinosti«. 4014

KROJACNICA Avgust Stular ul. S. Francesco d'Asisi št. 34. III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

FOTOGRAF A. JERKIČ, Trst, ul. delle Poste št. 10. Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

SLOVENKA, MODISTKA se priporoča cenjenim damam v mestu in okolici. Ulica Alessandro Volta št. 2 V. nad. vrata 19 (za ljudskim vrtem.)

PFAFF stroj za tkanje in vezanje prvi avstrijski vzorci Seidel & Neumann in Singer & Gasser. Trgova naloga vseh potrebštin. Mehanika, delavnica za vsako popravilnija. Trst, ul. Campanile 19

»Riznati« skroben klej se dobi pri HOLLANDIA COLONIAL družbi z om. j. v Trstu ulica Pier Luigi da Palestrina št. 2 (vogal ul. Coroneo). Tel. 24-03. Tel. 24-03.

KOZA, dobra mlečna, kredenca, dve koiesi, železna os in še nekaj drugih predmetov se proda. Kolonja v hrstu št. 411, Villa Tuzzi, poleg električne postaje Konkonek. 3309

KOZA z mlekom, polkrugo leto stara, se proda. Ul. Guardia 13, pritičje. 4036

KUPUJEM vroče in cuje. Babič, ul. Molino grande št. 20. 4037

SLUŽKINJO, mlado, če mogoče, da govori nemško, se išče za dve osebi, dobra plača. Ulica di Risparmio 3, IV. 4038

UČITELJ poučuje otroke ljudske šole. Pride tudi na dom. Cene amerne. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 4040

TRGOVINA, popolnoma opremljena, na lepem prostoru, prometnem kraju, v neposredni bližini mesta, eventualno tudi stanovanje v hiši, se odda v najem pod dobrimi pogoji. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 4041

POROČNA SOBA, nova, moderna, masivna, omara s 2 vrati, mizica, kredenca kuhinjska, se proda radi selitve. Cene ugodne. Ul. Manzoni 18, vrata 16. 4042

KROJAC PAVEL PESTOTNIK, ul. Gatter 44, se priporoča slavnemu občinstvu iz mesta in okolice. 3983

KROJAC dobi lepo sobo za delavnico, v hišni veži. Ul. Geppa 15 II. Marušič. 4019

SLADKO olje v vsaki množini. Ul. Coroneo 27, skladišče stavbnega materiala. 4019

Najboljše olje vseh vrst

se dobi po konkurenčnih cenah v Trstu ulica Commerciale št. 5, pri trvdri

Pipan & Co

Fotografski atelje Daguerre Trst, Corso št. 39. Rasglednice v platinu, specializirani štibe v bravih, fotočizmi, Gabinet, vliat, povečanja, v produkcije vsakevrste. Elektr. razsvetljava.

Zobozdravniški kabinet

ul. Chiozza 5, I. nadstr. Sprejema od 9—13 in od 15—17. Izvršujejo se umetni zobje v kakšnemalibodi sistemu, z nebom in brez njega, po modernih tehnikah. Najugodnejše cene. MARIO MORO, zobotehnik.

Absolventinja trgovaškega tečaja, odličnjakinja, zmožna tudi nemškega jezika popolnoma in italijanskega precej, želi primerne službe, najrajši v kaki trgovini. Nastopi takoj ali pozneje. — Cenjene ponudbe na inseratni oddelek Edinosti pod »Spretna«.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ Dr. G. Franzutilla tehnični vodja A. JONASCHER se je preselil v ul. Genova št. 13, I. (prej ul. Campanile)

Ženitvena ponudba.

Trgovec srednje starosti, s 3 otroki, želi znanja v svrhu ženitve z dekletom ali vdovo brez otrok iz poštene hiše. Želi se slika. — Tajnost zamagljena. — Ponudbe pod »Lepa bodočnost« na inseratni oddelek Edinosti.

Tvrška z vinom Anton Kette - Opčine

naznanja svojim cenj. odjemalcem, da ima v svoji zalogi veliko množino izvrstnega belega in črnega vina. Vse po najugodnejših cenah.

Tvrška za dražbeno prodajo

(Casa di vendita all' asta) E. Vianello & R. de Haag - Trst ulica Chiozza št. 7. — Telefon št. 34-92.

Ta teden zanimive dražbe.

Pohištvo vsake vrste po najnižjih cenah, drugo fino, inštrumenti, igrače, drobnina.

V sredo posebna dražba novih kuhinjskih potrebščin iz emajliranega železa.

Glasbena šola tržaške Glasbene Matice.
Vpisovanje bo 9., 10. in 11. septembra od 9 do 12 in od 16 do 18 v šolskih prostorih ul. Galatti 20, pndstr. Vpisnina 2 liri. Poučujejo se kot glavni predmeti: klavir, violina, solopetje in kompozicija, po potrebi tudi vsi drugi instrumenti. Ukovina znaša za klavir in violino mesečno 12 lir, za solopetje in kompozicijo pa 18 lir. Letos se bodo učili naslednji stranski predmeti: elementarna glasbena teorija (zborov naraščaj), harmonija in glasbena zgodovina. Ukovina znaša za zborov naraščaj mesečno 2 liri, za harmonijo in glasbenu zgodovino pa 4 lre. K tem stranskim predmetem imajo pristop tudi tuki, ki ne obiskujejo nobenega glavnega predmeta. Priporočena se v tem smislu zlasti šola zborovega naraščaja, oddelek za otroke in za odrasle. Ta šola, ki je podlaga vsemu glasbenemu pouku, vzgaja glasbeno izobražene ljudi zlasti za naše pevške zore, kjer je, kakor znano, pretežna večina notam tujca. V oddelek za otroke se sprejemajo 10—14letni dečki in deklice, v onega za odrasle pa ljudje vseh starosti, zlasti dijaki in dijakinje. Javnost naj uvažuje materjalne ugodnosti našega glasbenega zavoda napram drugim. Šolsko vodstvo pričakuje ravno glede zborovega naraščaja številno prijavo otrok in odraslih. Glasbo ljubječemu občinstvu pa se priporočata stranska predmeta harmonija in glasbena zgodovina. Ukovina se pri zunanjih obiskovalcih, torej tuki, ki ne pripadajo nobenemu glavnemu predmetu, znižuje za 2 liri mesečno. Natančnejše podatke glej v »Edinosti« 5. t. m. kakor tudi na šoli.

Jugoslovanski vojni ujetniki v Tomsku, Sibirija.
»Slovenski Rdeči križ« v Ljubljani je prejel iz Tomskia imenik ujetnikov, ki se nahajajo v I. Jugoslovanskem polku v Tomsku in ohih, ki se nahajajo v taborišču v Tomsku. Pri I. jugoslovanskem polku v Tomsku se nahajajo: Brenec Ciril, 1895, Tolmin; Hladnik Matija, 1888, Vipava; Križna gora; Čolaj Alojzij, 1894, Gorica; Nemeč Josip, 1893, Gorica; Kravajec Anton, 1891, Sv. Peter, Sv. Gorica; Mehanja Anton, 1888, Stranje, Postojna; Deklev Franc, 1880, Podgrad; Ferlic Božo, 1891, Ljubljana; Suligoj Ivan, 1874, Lokovec, Gorica; Košanec Vinko, 1896, Trst; Škole Josip, 1886, Gorica; Hadulin Valentin, 1881, Tolmin; Kštel Richard, 1890, Tolmin; Saucan Ivan, 1889, Plavče, Podmilje, Istra; Ljčan Aleksander, 1872, Hirska Bistrica; Pajnter Jakob, 1892, Stržiče, Primorje; Kirn Ivan, 1889, Zagorje, Postojna; Obšček Ciril, 1888, Gorica; Gruden Ivan, 1890, Vitolje, Gorica; Pelic, Sebastian, Dobričnik; Fabjan Ivan, 1884, Ribenburg, Gorica; Zakec Franc, 1894, Vrhnika; Tkadčič Ivan, 1891, M. Brdo, Vojška; Plesničar L., 1893, Solkan; Savic M., 1895, Smarja; Ortar Andrej, 1886, Tolmin; Sever Ivan, 1887, Dekani, Koper; Kralj Ivan, 1890, Logatec; Merc Franc, 1894, Lokve, Sežana.

»Dramatično društvo v Trstu nam naznanja, da uprizori v četrtki, 11. t. m., Pinžgarjevo »Verigo«, kot otvoritveno predstavo letošnje sezone. Posredneje v eni prihodnjih številki.

»Scianca od Arte.« Danes izredni občni zbor ob 10 v lastnih prostorih.

Kdo ve kaj? Kdor bi kaj vedel o Karlu Meneghelliju, ki je služil leta 1915. pri I. R. 97, 1/X. Marškomp., bojna pošta št. 323, se prosil, da sporoči, kar ve, družini Meneghelli, Trst - Rolan, Skorjota-Sv. Peter št. 36.

Polotni tečaj za slovenske, hrvatske in nemške učitelje. Uradni »Osservatore« poroča, da se je otvoril v Florenci polotni tečaj za slovenske, hrvatske in nemške učitelje za zasedeno ozemlje.

Tržaška kmetijska družba. V nedeljo se je vrnil v Sv. Križu šoš kmetovalcev katerega so se udeležili skoro vsi tržaški gospodarji. Strokovni tiskarji je v imenu družbe pozdravil vse navzoče ter razložil namen shoda, ki mu je ustanovitev gospodarskega sveta. Očrtal je v kratkem stanju našega pojedelstva po vojni ter poudarjal veliko važnost gospodarskih svetov, ki imajo nalogo, da grede obzoru na roko v stvarih vzpostavitve pojedelstva, s tem da poljudujejo o potrebah kmetovalcev, da razdeljuje razne potrebščine, da poročajo družbi o stanju setev in žetev, o letini ter o vsem, kar smatrajo v svojem kraju za zboljšanje kmetijstva za potrebno in koristno, ter da stavijo družbi tozadevne predloge. Nato se je konstituiral gospodarski svet, pri čemer je bil izvoljen za predsednika sveta Košta Josip, Sv. Križ 93, in za zupnika Kristjan Tenca, Sv. Križ 83. Sledilo je potem predavanje o vinoradi, sedereh, živinoreh in pridelkih z razlaganjem najvažnejših opravil v vinogradu in sadovnjaku ter glavnih gozdev za uspešno sadjenje ter živinoreh in pridelkih. S posebnim ostrim na roko in kvanlece živine in pridelke plemenite pesme. Končano se je vnela debata, pri kateri so se našli križani bridko pričlovevali, da jim ne bo mogoče več živeti, ker da bo onem njihovu vinu utišo gačda, da se jim edini pridelki vinogradništva pri današnji drobnosti dela, zveza in vitrijoia itd. ne bo več izplačali. Prosil so, naj bi se družba zavzela, da bi se cena njihovu vinu ne potisnila izpod 2 l za liter. Strokovni tiskarji jim je obljubil, da bo njihovo prošnjo predložil odboru, in da se bo družba poč tudi zavzela za to, da bi se našim tako oskudovanim vinorecem preskrbel še kak drug vir dohodkov n. pr. s precej vnosno kulturo tobaka. Danes ob 17.30 bo sestanek in predavanje v društvenih prostorih v Bazovici.

Volška tatvina. V Tršču prireja dolji časa predstave neka dramatična družba pod vodstvom Benjamina Gintjanja. Pročeki večer, po končani predstavi, so stopali izrakci, s smeđljajolnim obrazom, v garderobo. Kar naenkrat se je slišal grozen krik, kateromu je sledilo ihtenje. Izrakci so tekli v režiserjevo sobo, od koder je prihajal glas. Tu je ležala režiserjeva hčerka nezavestna na tleh. Medtem je prihitel tudi režiser. Ko je zapazil hčerko na tleh, je takoj slutil, da se je moralo zgoditi nekaj groznega. Stopil je k toaletni mizi. Predal, v katerem se je nahajala edina blagajna družbe, je bil odprt z grozo je zapazil, da je predal prazen. Izgubila je blagajna, v kateri je bilo 26.200 lir, štafija iz slonove kosti, v kateri se je nahajala srebrna verižica, zlata ura, stoka verižica in več finih robocev v monogramom D. G. Izrakci so v tem času napravili nezavestno režiserjevo hčerko k zavesti. Izprva so mislili, da je tat izvršil tatvino v pričo nje, toda rešila je pripovedovalca, ga se je morala tatvina izvršiti med predstavo, ker ona je zapazila šele ob vstopu v sobo, kaj se je zgodilo. Režiser je javil stvar karabinjerjem, ki so ugotovili, da je izvršil tatvino neki 16letni Ugo Bolano, katerega pa niso mogli najti. Takoj so poslali več karabinjerjev kolezarjev v okolico. Toda sledi niso dobili. Komaj včeraj se je posrečilo nekemu agentu, ki je stržal na postaji, dobiti sled. Našel je namreč v nekem železniškem vozu blagajno v kateri je bilo

še 6200 lir. Sklepajo torej, da je tat pobegnil proti Trstu in v naglici pozabil izprazniti blagajno. Karabinjerji ga iščejo.

Pošten razprodajalec časopisov. Lastnik družbe »La Diffusione«, katera se bavi z razprodajo časopisov, je imel že mnogo časa nastavljenega nekoga 15letnega Sabadina U., kateri je razprodajal časopise. Fant je bil zelo podjeten, toda imel je le to napako, da ni nikdar nosil čenarja gospodarju. Vsakokrat se je izmazal, da je izgubil ali pa da so ga okradli. Gospodar se je teh »vzrokov« naveličal in dal poštenega razprodajalca aretirati.

Požakšen samoumor. Včeraj popoldne so klicali zdravnika zdravniške postaje v jetnišnico pri jezuitih, kjer je našel 19letnega Aida Renzija iz Rima, kateri se je hotel umoriti z nekim kosom stekla. Napravil si je že večje rane na prsih. Renzija so namreč hoteli izgnati iz Trsta in iz obupa si je hotel končati življenje. Zdravnik mu je podal prvo pomoč in ga dal odpeljati v mestno bolnišnico.

Porotno sodišče.

Tatovi v karabinjerskih oblekah.
Včeraj se je nadaljevala razprava proti Pittonu, Bonazzu in Spellarju.

Dr. Zennaro je protestiral proti trditvam drž. pravdnika, češ da postavlja karabinjerje v slabo luč. Izjavil je, da priznava velike zasluge karabinjerjev, toda ne more se od nje zahtevati, da bi ne protestiral proti posameznim činom. Dokazano je, je nadaljeval, da so karabinjerji obtožena pretepaši in ga prisilili, da je priznal, da je naredil, češar v rešnici ni naredil. Obtoženež je celo poslal iz ječe krvavo perilo domov. Jetniški zdravnik ga je moral zdraviti.

Oskušanki Mariji Rijavici da se ne more verjeti, ker ima leta obtožena že od prej na piki in bi se hotela sedaj nad njim maščevati. Ravnoto je ugovarjal tudi izpovedbam vseh drugih prič. Končno je naglašal težavni položaj braniteljev v tej razpravi, ker se dovoljuje državnemu pravdniku vsa svoboda, a proti braniteljem se uveljavljajo vse mogoče omejitve.

Dr. Zennaro je zahteval, naj se obtoženež Spellar oprosti.

Pravorek.
Na podlagi porotniškega pravoreka so bili vsi trije obtoženci oproščeni.

Razprave v prihodnjem tednu. Dne 9. 10. se bo vršila razprava proti Juriju Martičeviću, 10. sept. proti Linderju Oskarju zaradi tatvine. 11. sept. Gorlatu Atiliju, Pellizzonu Innocentiu, Runku Ivanu zaradi tatvine. 12. sept. Petrcinju Petru, Concutu Virginalju, Concutu Simonu, Petrcinju Domenicu zaradi tatvine. 13. sept. Kreševiču Petru zaradi tatvine.

Gospodarstvo.

Tržaška kmetijska družba.
Trgatev.

Trgatev se bliža, in vinogradnik komaj čaka, kdaj bi spravil pridelke v klet. Navadno bere prezgodaj in izgubi včasih po cel odstotek in še več sladkorja v moštu. Ako bi čakal še par dni, bi dobil bolj sladke mošt in bolj močno vino. Navadno, da ne bo odlašal s trgatvijo onih vrst grozdja, ki rado gnije ali prej dozori. Zato mora pobrati grozdje o pravem času, ko je namreč dozorelo.

Ako ne dozoreva vse grozdje istočasno, bomo trgali torej vsako vrsto sproti, kakor dozori ter ono, ki smo je prej pobrali, spravimo v suh in zraven prostor, kjer naj čaka, dokler ne dozori vse ostalo, tako da bomo masticli vse skupaj. Brali pa bomo samo ob lepem, solnčnem vremenu.

Preden pa začnemo s trgatvijo, se bomo pričeli s pomočjo moštomerja ali moštne vaze, ali je grozdje popolnoma zrelo. Vzeli bomo par grozdčev, jih zmasitli ter mošt precedili v kozarec in vanj pogreznili moštomer. Toplina mošta naj znaša 14 stopinj centimtrja. Ko smo pogreznili moštomer v mošt, ga vzamemo zopet ven in obrisemo ter ga pogreznemo v drugič nepoketih bolj globoko. Moštomer se dvigne sam in številka, do katere je potonil v moštu, nam pokazuje odstotke sladkorja. Ako čitamo številko 20, znači da ima mošt 20% sladkorja, a vino bo imelo polovico, to je 10% ali točneje 9,5% alkohola.

Pred trgatvijo, torej že sedaj bomo klet, v kateri nameravamo izdelovati vino, skrbno očistili in pobelili stenc, strop in podkladije. Posodo bomo dobro osušili, prej z mrzlo, potem z gorko vodo, a na koncu zopet z mrzlo vodo. Čišenje sode bomo dobro oprali z vrelo vodo in sodo (na 20 l vode 1 kg sode) ter dobro izplaknili s mrzlo vodo. Plesniv sod bomo odprli in ako ni plesni pregledbo v lesu, ga bomo dobro obriskali s trdo ali žično krtačo, potem bomo deli dno zopet na mesto ter sod oprali z vrelo vodo, kateri bomo prilihi nekaj žveplene kisline (hudičovo olje) in sicer v 20 l vode bomo zeli polkosa 2 kg hudičevega oha. Potem pa bomo sod zopet izplaknili z vrelo vodo in sodo, a bomo z mrzlo vodo. Nov sod bomo oprali z vrelo vodo in sodo ali z žvepleno kislino, ga izpraznili, potem ga napolnili z mrzlo vodo, ki naj ostane v sodu 8 dni. Po osmih dneh bomo sod napolnili z drugo svežo vodo, ki naj ostane v njem nadaljnjih 8 dni, potem pa ga bomo ovinili ali zatekali z vrelini tropinami in ga uporabili za vrenje mošta in šele drugo leto za vino.

Vse oprane sode bomo obrnili na veho, da se dobro odcedijo. Pred trgatvijo bomo v kleti začeli nekaj žvepla, klet zaprli in jo tako razkužili. Potrgano grozdje bomo takoj zmasitli oziroma prej zdrozjali z grodnim mlinom, opešali ter nalili mošt v sode. Če pa hočemo pri belih v. n. h. dobiti malo bolj rumenkasto barvo in boket (rizlingov boket itd.) bomo grozdje prej obrobkali, potem zmasitli z grodnim mlinom, pustili 12—24 ur na tropinah, potem iztočili in tropine opešali. Za črno vino bomo pustili tropine nekaj več časa pogreznjene v moštu, ali ne preveč, ker bo bolje, da dobimo namesto črne, rubiasto barvo vina.

Mošt je najbolje da povre v sodu. Zato ga bomo precedili na vinskem situ ter vili v sod, tako da ostane sod n avrhu do 1/2 prazen, a zatekali ga bomo z vrelo veho.

O toplen vremenu bomo za časa vrenja včasih kletna vrata in okna odprli. Pri tem pa bomo pazili, da bo imela klet vedno 16—20° C toplote. Slabo in gnilo grozdje bomo prešli posebej. Da bo bolj vroče, si bomo en dan prej napravili nekaj mošta iz najboljšega grozdja v toplen prostoru po 25° C toplote, in sicer v razmerju 5% težine slabega grozdja. S tem dobrim moštom bomo pokropili gnilo grozdje ter je potem prešli. Da se bolje očisti, bomo moštu pridal na vsak hektoliter po 150 gramov vinskega kamna (acido tartarico) ter ga iz preše takoj in potem še večkrat pretočili.

Listina uredništva.

Vsem, ki jim gre: Ponovno se dogaja, da se dopisi, namenjeni uredništvu, oddajajo vespodov, v upravi, v tiskarni, imerzatem oddelku, samo ne v uredništvu. Vsak oddelek pri listu ima svoje posle, in če se potem pozabi to ali ono, kar ne spada v njegov delokrog, pada vsa zamera seveda na uredništvo, če nastane kaka zamuda v priobčitvi, dasiravno je kriva takim zamudam edino le komedijeta dotičnih dopisnikov. Gre pa gotovo redno za stvari, ki so največkrat le balast za list, ali pa ki se objavljujejo le za uslogo. Zamera pa tem večja, čim manjšo vrednost imajo za splošno našo javnost. Uredniške ure so vsem takim dopisnikom dobro znane, in vedo, tudi da se nahaja v veži skrinjica, kamor lahko vsak čas denejo dopise, namenjene uredništvu, katero odsvetuje samo za depise, izročene ali v uredništvu ali oddane v omenjeno skrinjico, nikakor pa za drugo izročene. Mimo uredništva v tisk izročeni rokopiši gredo brezpogojno in koš, kar bodi povedano enkrat za vselej.

Zadnje vesti.

Poročilo delegacije, ki naj bi bila zastopnica Crucero.

PARIZ, 6. (S.) Tiskovni urad črnogorske delegacije poroča o srbskih grozodejstvih v Crngorji. Te vesti potrjujejo poročilo »Chicago Tribune«, katero je leta posnela iz službenih spisov, ki so jih poslali zavezniški preiskovalni komisarji svojim vladam. Po teh vesteh se Srbi poslužujejo najhujših sredstev, samo da se vrže na moč.

Zborovanje narodne skupščine.

PARIZ, 6. (S.) »Temps« piše, da se je avstrijska narodna skupščina sklicala za danes in da se pričakujejo mneni sklepi o mirovni pogodbi nočoj ali jutri. Če se izjavi skupščina za podpis pogodbe, odputuje Renner nemudoma v Saint Germain in prispe prihodnji terek. Cereemonija za podpis mirovne pogodbe se bo vršila takoj po povrnitvi načelnika avstrijske delegacije; pogodba se torej podpisuje najbrž 9. t. m. v saintgermainsem gradu.

Clarkov odhod v Romunijo.

PARIZ, 6. (S.) »Temps« poroča, da odputuje Clark v nedeljo zvečer, da izroči romunski vladi noto in poda ustmeno potrebna pojasnila; nato se vrne v Pariz z odgovorom romunske vlade. Ne gre torej, pripominja list, za izvrševalno komisijo, ki bi bila pooblašena nastopiti v imenu zaveznih in pridruženih držav, temveč za komisijo izključno diplomatskega značaja. Zagotavlja se, da je nota sestavljena v spravljivejši obliki nego nota 23. avgusta. Medzavezniški vrhovni svet je upošteval težave, s katerimi se bori romunska vlada in ni hotel napraviti na Romunijo vtiča, da so njeni zavezniški pozabili njene važne uslogo skupcaemu celju.

Borzna poročila.

Trst, dne 6. septembra 1919.
Tečaji:

Jadranska banka	250—255
Cosulskih (Austroamericana)	530—540
Dalmatija (Parob. ur.)	300—310
Cerolmihč	1450—1500
Lloyd	940—970
Lussino	1500—1525
Martinolich	415—430
Navigazione Libera Triestina	1500—1550
Oceanija	450—470
Premuda	620—635
Tripovčevih	555—565
Assicurazioni Generali	16500—16750
Riunione Adriatica	3075—3150
Ampelea	430—440
Cement Dalmatia	285—295
Cement Spalato	330—345
Cistilnica petroleja (Raff. Ott. Min.)	1750—1800
Cistilnica riza	290—300
Krka	393—400
Tržaški Tramway	215—225
Tržaška tvornica olja	950—1000

ZLATARNICA G. PINO, TRST
se nahaja na Korzu št. 13 (blizu zlatarnica G. ZEROUITZ & Figli)
Velika izbora srebrnih in stalih u. utvarov, vertice itd.

Ljubljanka kreditna banka
Podružnica v Trstu.
Centrala v Ljubljani.

Centrala: Trst
Via Cerna di Marzotto 5 - Via S. Nicolò 7
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Padjari, Split, Šibenik, Zadar, Elisopoljara: Kranj.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3 1/2% obrestovanju na žiro-raune proti 3% obrestovanju. Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne nalge in daje v najem varnostne celice.

Blagajna posluje od 9 do 13.
Tel. št. 5 18. Blagajna je odprta od 9-13.

Javen ples

priredi
Godbeno društvo v Kerpeljah danes in jutri
na dvorišču Ivana Baša.

K obilni udeležbi vabijo prireditelji.

HERMANGILD TROCCA, TRST
ul. Barricada vecchia 57v, 8
Ima veliko zbirko mrvčarskih predmetov. Venci iz porcelana in bisera, venci iz mehanice, iz umetnih cvetlic s trakovi in napisi. Silke na porcelanih ploščah za grobe s spomenike itd. Najnižje konkurenčne cene.

JOSIP STRUCKEL
Trst, vozel 51a Nova-S. Caterina.
Velika izbora vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Bago za sukne, žamet, ba hant, a šle, etamin ter raznih predmetov za okras obil k. Vse po nižnjah konkurenčnih cenah.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu
registrovana zadr., z nemeženim jamstvom
ul. Cesare Battisti (prej Stadion) št. 21
sprejema hranilne vloge
od 1 dalje.

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hr. nline pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila
po najugodn jših pog jih na vknjžbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvemših nedelj in praznikov od 8 do 1.

ALOGA UR IN ZLATANINE ...
na veliko izbero so vdobi pri
A. PAVIČ v Trstu
TRG GARIBOLDI (BARRICADA) 3.

UMETNI ZORJE
z in brez žestuti, zlate kroge in tudi obrobki
VILHEMUSCHER kustos in zbiratelj
TKŠE, ul. 30. oktobra (ex Caserna) 13, II.
Ordinira od 9 prep. do o zvečer.

JADRANSKA BANKA
Deln. glav. K 30.000.000, Rezerve K 6.500.000
Centrala: Trst
Via Cerna di Marzotto 5 - Via S. Nicolò 7
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Padjari, Split, Šibenik, Zadar, Elisopoljara: Kranj.
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.
Sprejema vloge
na hranilne knjižice proti 3 1/2% letnim obrestim v omejeno-prometu proti 3% letnim obrestim. Za odpoved navezane zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se linajo pogoditi od slučaja do slučaja.
Kaja v najam varnostne celice (Glasje dajati).
Blagajna posluje od 9 do 13

Prostovoljna privatna dražba posestva v Tomaju.
Dne 10. septembra t. l. ob 9 predp. se bo vršila v Tomaju v hiši šte. 46

prostovoljna privatna dražba
celega posestva, obstoječega iz večje in manjše hiše, gospodarskih poslopj in raznih zemljišč (vinogradi, njive, senožeti, gozdovi in pašniki) v površini kakih 30 oral. Prodajalo se bo vsako zemljišče zase. Dražbeni pogoji bodo na razpolago na dan dražbe, pred nje začetkom. Ustna pojasnila pri ontariu v Sežani.

PELLEGRINO CINCELLI
Trst - ulica Malcanton 3tv. 9 - Trst
(Hiša ustanovljena leta 1828.)
KOŽE in USNJE za ženske in moške.
Box in Chevreaux, lak, podlage in vsakevrstni predmeti za čevlje itd.
Vse po ugodnih cenah. Postrežba točna.

PRIPOROČLJIVE TVRDBE
Mirodnica
Misle Franc ul. S. Michele 26. Dobe se barva, firnež, mazilo za čevlje, sveče, mulo, kiseline itd. pon a nižjih cenah. 4034

MEHANICNA DELAVNICA.
Odkljkovana Iivarnica Osvaldella. Via Meda 26. Izdelovanje in poprava strojev in motorjev. I'ro račun.

KNJIGOVENICA.
Pietro Pippan, Trst ulica Valdirivo 19. Artistična vezava. Zepni kolektarji lastnega izdelka. Vpisniki (registri) posebna sistema. 201

MAJOLICNE PEČI IN STEDILNIKI.
M. Zeppar, ul. S. Giovanni 6 in 12. Najboljša izdelovanja in najpopolnejša vrsta. Cene zmerne. 202

PAPIR.
Velika zaloga papirja za ovtike, papirnatih vrečic lasne tovarne. Valčki raznih barv in velikosti. Cene zmerne. Gastone Dollmar, Trst, Via del Gelsi 16. 256

DAMSKA KROJACNICA
A. Rieker, Trst, ulica Commerciala 3. Izdeluje vsakovrstne obleke po angleškem in francoskem kroju, plesne obleke, obleke za poroke, bluze za gledališče itd. Cene zmerne. Postrežba točna. 337

Konsumno društvo v Rojani
vpisana zadruga z omejenim poroštvom
razpisuje službo

društvenega krmarja.

Ponudbe, pisnene ali ustmerne, naj se prijavijo do 8. t. m. v pisarni »Delavskega podpornega društva« ul. G. Galatti št. 20, I. (Narodni dom) pri g. Julju Mikoli, kateri da vsa druga potrebna naznanila pošilja.

D. MRAČEK TRST
Corso 24, I. nadstropje
Ordinira od 9-12 dop. in od 3-6 pop.
Prezobolstvo izkiranje zob, pimočiranje in vnetaj zob

Zenitvena ponudba.
Vdovec, 40 let star, s tremi odraslimi otroki, obrtnik in trgovec na doželi, s 20.000 lir premoženja, išče v svrhu zenitve znanja s primernimi dokletom ali vdovo krščanskega mišljenja, ki ima veselje do gospodinjstva. Predmet linajo vdova padlih vojakov na doželi. Resno ponudbo pod »Srečna bodočnost« na kns. odd. »Edinosti«.

Vozni red parnikov.
Trst—Pula in istrska pristanišča.
Odhod iz Trsta (pomal ribjeva trga) ob 7 v Piran (8'20), Salvere (8'40), Umag 9'10, Novigrad (10'10), Poreč (10'55), Vrsar (11'45), Rovinj (12'25), Fazana (14'10), Pula (15).

Odhod iz Pule: 6'30, Pazana (7'05), Rovinj (8'45), Vrsar (9'20), Poreč (10), Novigrad (10'45), Umag (11'45), Salvere (12'15), Piran (12'50), Trst (14).
Trst—Piran.
Odhod iz Trsta ob 18'15; v Izolo (19'25) Piran (20).
Odhod iz Pirana: 6; Izola (6'40); dohod v Trst 7'45.

Trst—Piran—Portorose.
(Samo ob delavnikih.) Odhod iz Trsta ob 10. — Odhod iz Portorose ob 14. Dohod v Trst: 16'15.
Trst—Umag.
Odhod iz Trsta: 15 (dotaknišvi Izolo, Piran in Portorose.) Odhod iz Umaga: 6'15 (dotaknišvi Salvere, Portorose in Piran.) Prihod v Trst: 8'45.
Trst—Gradež.
Odhod iz Trsta: 16. Dohod v Gradež 18'30. Odhod iz Gradeža 6; Dohod v Trst 8'30.

Trst—Koper.
(Ob delavnikih.) Odhod iz Trsta: 8, 10'45, 12, 15, 19'15. — Odhod iz Kopa: 6, 7, 9'15, 12'30, 18. (Ob nedeljah in praznikih) Odhod iz Trsta: 8, 10'45, 12, 15, 21. Odhod iz Kopa: 6, 7, 9'15, 12'30, 17, 30.

Trst—Benetke.
Odhod iz Trsta (vsak dan) : 8; dohod v Benetke 12. — Odhod iz Benetke: 8; dohod v Trst: 13.

TRGOVINA KLOBUKOV
K. Cvenkel v Trstu
naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da se je z dnem 24. avgusta t. l. preselila s Korza V. E. III. št. 28 za dve številki naprej, namreč na št. 24.